

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Daniela Siváňová

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

**VÝCHOVNÝ STYL RODINY A JEJÍ VLIV NA ABSENCI DÍTĚTE
V ZÁKLADNÍ ŠKOLE
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

Autor:

Daniela Siváňová

Vedoucí práce:

Mgr. Josef Hošek

2010

ABSTRAKT

Název bakalářské práce zní „**Výchovný styl rodiny a její vliv na absenci dítěte v základní škole**“. Z názvu bakalářské práce je patrné, že se zde budu zabývat převážně problematikou záškoláctví a výchovou v rodině, která má na záškoláctví významný podíl. Je zde i mnoho dalších faktorů, které mohou mít na záškoláctví vliv. V tomto případě je nutné najít jistou prevenci, jak záškoláctví předejít.

V teoretické části se zabývám různými výchovnými styly, které rodiče nejčastěji v rámci výchovy uplatňují. Významnou kapitolou navazující na výchovné styly je především utváření pozitivního vztahu rodičů s dítětem. Zde hraje velmi důležitou roli v rámci výchovy kladení požadavků, stanovení pravidel. V této fázi začíná být vztah rodičů s dětmi velmi problematický. Dochází ke konfliktům, dítě má odlišné názory, své záliby, s rodiči už netráví tolik času jako v dětství. K vzájemnému porozumění rodičů s dospívajícími existuje několik rad. Tyto postupy jsou v bakalářské práci blíže vysvětleny. Dále ve své práci používám termín záškoláctví a také vlivy, které mají na záškoláctví značný podíl. Zabývám se též otázkou nekázně a příčinami, které vedou k nekázni. Významnou součástí nekázně je především předcházet nežádoucímu chování žáků souvisejícím s udržením kázně ze strany pedagoga. K prevenci je proto nutná spolupráce rodiny a školy a dalších subjektů.

V jaké míře je záškoláctví rozšířeno, z jakých důvodů k němu nejčastěji dochází, jaký výchovný styl je nepříznivý z hlediska absence žáka, jaký je vztah mezi dětmi a rodiči, jaké jsou záliby dětí na 2. stupni základní školy a jinými záležitostmi s tímto tématem souvisejícími se zabývám převážně ve výzkumné části, kde zhodnocuji své výsledky. V podstatě se snažím ve výzkumné oblasti prostřednictvím dotazníku zjistit všechny možné cesty, které mohou vést k záškoláctví.

V rámci výzkumu byla použita metoda kvantitativního výzkumu. Výzkum je prováděn formou dotazníkového šetření. Dotazníky jsou dva. Jeden dotazník byl rozdán žákům 2. stupně vybrané základní školy v Českých Budějovicích. Druhý dotazník byl rozdán rodičům žáků 2. stupně vybrané základní školy v Českých Budějovicích.

Výzkumný soubor tvoří žáci 7. a 9. třídy 2. stupně základní školy a rodiče dětí 7. a 9. třídy 2. stupně základní školy. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký výchovný styl rodičů je nejvíce ohrožující pro děti z hlediska absence žáka 2. stupně základní školy. Domnívám se, že cíl práce byl splněn.

Dle studia odborné literatury a vlastního výzkumu byly stanoveny tři hypotézy. První hypotéza: „žáci 2. stupně základní školy mají zkušenosti se záškoláctvím“. Druhá hypotéza: jednou z příčin záškoláctví je začlenění se do nevhodného kolektivu. Třetí hypotéza: „jednou z příčin záškoláctví je nevhodný výchovný styl v rodině. Všechny tři stanovené hypotézy byly potvrzeny. Z výsledků H1 vyplývá, že většina žáků ve vyšším ročníku 2. stupně základní školy má zkušenost se záškoláctvím. Z výsledků H2 bylo zjištěno, že jednou z příčin záškoláctví je začlenění se do nevhodného kolektivu. Z výsledků H3 je potvrzeno, že nevhodný výchovný styl rodiny má významný podíl na záškoláctví.

Mou bakalářskou práci lze využít pro potřeby zkvalitnění primárně preventivního dění a jako studijní materiál pro odbornou a laickou veřejnost.

ABSTRACT

The title of the bachelor's thesis is „**Educational style of the family and its influence on the absence of the child in the elementary school**“. It follows from the name of the bachelor's thesis that the topic of truancy and education in the family having an important impact on the truancy will be treated here. There are also many additional factors which can have the influence on the truancy. In such a case it is necessary to find a way how to prevent the truancy.

In the theoretical part, I deal with various educational styles the parents apply during their education at most. An important chapter associated with educational styles is, first of all, the creation of the positive relationships of parents to the child. A significant aspect in the education represents postulating demands and definition of rules. In this stage, the relationship of parents to children begins to be very problematic. Conflicts appear, the child has different opinions, hobbies, it does not spend so much time with its parents like in the childhood. There are several advices for the mutual understanding of parents with teenagers or adolescents. These procedures are explained in more detail in the bachelor's thesis. Moreover, I apply in my thesis the term of truancy and I mention the influences having a considerable impact on truancy. I also treat the issue of insufficient discipline and causes leading to this indiscipline. An important aspect of the indiscipline is, first of all, to prevent the undesirable behaviour of pupils associated with maintaining the discipline by the pedagogue. For this reason, the co-operation of the family and school and further subject is necessary for prevention.

To what extent the truancy occurs, for what reasons it occurs most frequently and what educational style is unsuitable from the viewpoint of the absence of the pupil, how is the relationships between the children and parents and what are the hobbies of children on the 2nd degree of the elementary school and other matters associated with this topic are treated first of all in the research part where I evaluate my results. In principle, I try to find out all the possible cases leading to the truancy by means of a questionnaire in the research part.

During the research, the method of quantitative research was applied. The research was performed in the form of a questionnaire investigation. There are two questionnaires. One questionnaire was distributed to pupils of 2nd degree (11-15 years old children) of the selected elementary school in České Budějovice. The second questionnaire was distributed to parents of pupils of the 2nd degree of the selected elementary school in České Budějovice.

The research complex consisted of the pupils of the 7th and 9th class of the 2nd degree of the elementary school and the parents of children of the 7th and 9th class of the 2nd degree of the elementary school. The target of the bachelor's thesis was to find out which educational style of parents is most endangering for the children from the viewpoint of absence of the pupil of the 2nd degree of the elementary school. I believe the target of thesis was achieved.

Based on the study of the professional literature and the own research, three hypotheses were postulated. The first one: "The pupils of the 2nd degree of the elementary school have experience with truancy". The second hypothesis: "One of the causes of truancy is the integration into unsuitable collective". The third hypothesis: "One of the causes of the truancy is unsuitable educational style in the family. All the three postulated hypotheses were confirmed. It follows from the H1 results, that the most pupils in higher classes of the 2nd degree of the elementary school have the experience with the truancy. It was found out based on the results of H2 that one of the causes of the truancy is integration is an unsuitable collective. The results of H3 confirm that the unsuitable educational style of the family plays a significant part in truancy.

My bachelor's thesis may be utilized for achieving a higher quality of primary preventive actions and as study material for the professional as well as lay public.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Výchovní styl rodiny a její vliv na absenci dítěte v základní škole vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích

.....

podpis studenta

Poděkování:

Své poděkování bych chtěla vyslovit panu Mgr. Josefu Hoškovi za jeho odborné vedení, ochotnou spolupráci a čas, který mi věnoval.

OBSAH

ÚVOD	7
1. SOUČASNÝ STAV	8
1.1 Dlouhodobý problém záškoláctví	8
1.2 Rozlišení základních výchovných stylů	8
1.3 Utváření pozitivních vztahů mezi rodiči a dětmi	10
1.4 Definice pojmu záškoláctví	12
1.4.1 Druhy záškoláctví	12
1.4.2 Příčiny vzniku záškoláctví a výskyt	13
1.4.3 Školní neúspěchy, útek a vyhýbání se	15
1.5 Vymezení pojmu nekázeň	17
1.5.1 Projevy a příčiny nekázně	17
1.6 Prevence řešení nekázně	19
1.6.1 Způsoby budování autority pedagoga	21
1.6.2 Užívání trestů	23
1.6.3 Tresty a jejich nedostatky	24
1.6.4 Druhy trestů	24
1.7 Spolupráce řady subjektů v rámci nekázně	27
2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	31
2.1 Cíl práce	31
2.2 Hypotézy	31
3. METODIKA	32
3.1 Použité metody a techniky sběru dat	32
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	32
4. VÝSLEDKY VÝZKUMU	33
4.1 Výsledky dotazníků pro žáky 2. stupně základní školy	33
4.2. Výsledky dotazníků pro rodiče žáků 2. stupně základní školy	56
4.3 Přehled zameškaných hodin na ZŠ – tabulky	78
5. DISKUSE	79
6. ZÁVĚR	90
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	92
8. KLÍČOVÁ SLOVA	93
9. PŘÍLOHY	94

ÚVOD

Záškoláctví je v dnešní době velmi častým jevem a podílí se na něm většinou nevhodný výchovný styl, neudržení kázně ze strany pedagoga. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla tomuto tématu věnovat ve své bakalářské práci a zaměřit se na to, jaký výchovný styl je z hlediska absence žáků nejvíce ohrožující a jakými způsoby lze záškoláctví předejít. U žáků se záškoláctví objevuje převážně nechutí pravidelně chodit do školy, což zapříčiňuje, že mají jiné zájmy, začlenění se do nevhodného kolektivu, nechtějí se věnovat učení, mnohdy nedokončí své vzdělání. Záškoláctví převážně souvisí s věkem jedince a může souviset se šikanou, což zapříčiňuje množství zameškaných hodin. Prevence záškoláctví by měla spočívat ve spolupráci rodičů, dětí a školy.

Výchova v rodině představuje množství činností a utváření vzájemného vztahu rodičů a mladistvých. K výchovným cílům lze mohou přispět výchovné prostředky a metody, kterými je zejména kladení požadavků a kontrola jejich plnění, vysvětlování a přesvědčování, pochvaly a napomínání, odměny a tresty, působení osobním příkladem. Stejně výchovné prostředky bývají někdy účinné, jindy neúčinné nebo vedou k pravému opaku. Záleží však na ohrožujícím stylu vedení, který může mít vliv na asociální chování projevující se u dítěte, které lze označit jako záškoláctví. Způsob výchovy se odvíjí od interakce a komunikace matky, otce, učitele, rodiny a školy s dítětem. Abychom mohli přístup ke svému dítěti zlepšit musíme se zamyslet nad tím, jaký výchovný styl zvolit. Musíme si zároveň být vědomi následků, které nastanou.

V současné době jsou používány tyto typy základních výchovných stylů, kterými jsou autoritářský, demokratický, liberální. Budeme se těmito styly postupně zabývat. Lze okrajově říci, že autoritářský styl se vyznačuje přísnou výchovou, kde hlavní roli hrají příkazy a tresty. Liberální styl znamená slabé vedení. U demokratického stylu závisí na podpoře iniciativy dítěte. Demokratický styl je především založený na vzájemném respektu druhého a jeho individuálních zvláštností. Způsob výchovy, kterou uplatňují rodiče vůči dětem má značný vliv na jejich prospěch ve škole, psychofyziologický stav, vývoj a formování osobnosti.

Abychom zjistili nejvíce ohrožující výchovný styl, musíme porovnat klady a zápory jednotlivých výchovných stylů.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Dlouhodobý problém záškoláctví

Nejčastějším jevem, který se v dnešní době vyskytuje, je záškoláctví. Je to dlouhodobá záležitost, a proto je nutné přistoupit k určité prevenci, která se snaží záškoláctví předejít. K významným možnostem jak záškoláctví předejít patří příznivý výchovný styl rodičů a vhodný přístup pedagoga k žákům (5). K příčinám, které vedou k záškoláctví řadíme nejvíce nechuť dítěte ke škole, jiné zájmy, nuda při hodině, nevěnování dostatečné pozornosti výkladu pedagoga. Následkem tohoto jednání může být nevhodné chování vůči pedagogovi a rodičům. Lze předpokládat, že se záškoláctví objevuje více u žáků ve vyšším ročníku základní školy (11).

Záškoláctví je asociální poruchou chování, která se projevuje nechtí dítěte ke škole, ke školní práci a odporem k ostatním spolužákům. Z dalších významných faktorů, které se na záškoláctví podílejí, řadíme nevhodný výchovný styl v rodině, nevyhovující školní prostředí a neprofesionální přístup pedagoga k žákům. V poslední době záškoláků na 2. stupni základní školy přibývá (5).

Možným způsobem jak předcházet záškoláctví může být udržení kázně ve škole ze strany pedagoga, jeho spolupráce s rodinou a společné řešení problému záškoláctví jako celku. Možnost rodičů změny výchovného stylu k navození optimálnějšího vztahu rodiče a dítěte s následkem zlepšení pravidelné školní docházky (2).

1.2 Rozlišení základních výchovných stylů

Autokratický výchovný styl

Vyznačuje se přísnou výchovou, kde hlavní roli hrají příkazy a tresty. Tímto stylem bychom mohli sledovat záporný emoční vztah k dítěti prolínající se se silným řízením. Rodiče dětem rozkazují a zároveň zakazují výkon určitých činností. Rodiče

především vedou monolog a dítě jen těžce pustí ke slovu (7). Mají sklon k neustálým výčtkám, netrpělivosti, kladení podmínek pro dosažení něčeho žádoucího, příjemného jako jsou pochvaly (3). Hojně vyhrožují, varují a trestají a málo respektují přání dítěte a potřeby s tím spojené. Mají velmi netaktní přístup k dítěti, příliš si všeho všimají a vše kontrolují. Projevuje se zde ztráta empatie. Při autoritativní výchově rodiče usilují o to, aby děti poslouchali na slovo. S úplnou přesností si vybavují, jaké by dítě mělo mít známky ve škole a kdy se má učit. Dítě by nemělo uvažovat o nesprávném chování či rozhodnutí rodiče a mít jakékoliv připomínky (7). Autoritativní projevy lze pozorovat u většiny otců. Trestání, zakazování a přísnost vyjde na povrch při každém školním neúspěchu. Takovýto projev chování může zapříčinit špatný prospěch, začlenění se do nevhodného kolektivu, nechut' ke škole (3).

Liberální výchovný styl

Vyznačuje se především slabým vedením (4). Tento jeden z rodičovských postojů nazýváme kontrolující, který poskytuje dítěti autonomii a volnost. Zmiňovaný styl se projevuje nezájmem rodičů o dítě nebo rozmazleností. Dítě má v podstatě volnost, dělá si vše po svém, neplní domácí úkoly, nezajímá se o školu, nenosí žádné pomůcky, protože u jeho rodičů nepřevažuje pravidelná kontrola (7).

Demokratický výchovný styl

Má zde velký význam integrační chování, které je pružné, projevuje se respektem druhého člověka a jeho individuální zvláštnosti. Demokratické vedení je mírnější na rozdíl od autoritativního, ale opět není až tak slabé jako liberální. Lze jej vymezit jako střední až slabé, které odpovídá demokratické společnosti. Tento výchovný styl může přispět k lepšímu prospěchu dítěte. Rodiče příliš vše nezakazují, ale také úplně nedovolují (3).

Výchova zavrhuje

Dítě svou existencí připomíná rodičům životní nezdar, hluboké zklamání, otřes či jinou životní nepříjemnost a z tohoto důvodu dochází k nevraživému postoji ze strany

rodičů. Na tuto skutečnost mohou mít vliv i tělesné či duševní nedostatky, které nesplňují očekávání nebo rigidně pojaté ideály rodičů. Rodiče dítě vědomě či nevědomě trestají, omezují, utlačují. Možným opatřením proti tomuto stylu výchovy je ochrana dítěte formou zásahu orgánu péče o dítě, případně soudu. Významným řešením je rodinná terapie spojená s individuální psychoterapií. Při využívání techniky terapie rozhovoru v určité poradně jde o snahu ovlivnit výchovné postoje rodičů (12).

Výchova zanedbávající

Zanedbávající výchova se vyskytuje v rodinách žijících na nízké socioekonomické úrovni, v rodinách negramotných rodičů, přistěhovalců. Dítě si nevytvoří žádné povinnosti, objevuje se horší prospěch ve škole, žije si podle sebe. Opatřením proti tomuto rodičovskému postoji je především zvýšení úrovně výchovy v rodině na základě vyřešení vnitřních konfliktů, zvýšení životní úrovně, zlepšení životosprávy a hygienických poměrů. K zlepšení prospěchu ve škole může přispět doučování (12).

Výchova rozmazlující

Charakter rodičů se vyznačuje přílišným citovým lpěním na dětech, zbožňováním, nadšením z každého přirozeného projevu svého dítěte. Svě dítě si představují jako nedospělé a zároveň na nich citově závislé. Rodiče následně dítěti nedovolují ze strachu o něj se osamostatňovat. Nekladou na dítě žádné nároky, odstraňují mu z cesty překážky, podřizují se jeho náladám a přáním, jsou schopni pro něj udělat všechno. Následkem této výchovy může být ztráta autority. Dítěti není dáván ze strany rodičů pocit jistoty či sebedůvěry v náročném soužití s druhými dětmi a dospělými (12).

1.3 Utváření pozitivních vztahů mezi rodiči a dětmi

Období dospívání, kterým dospívající prochází, přináší určité problémy, nedorozumění mezi dítětem a rodiči, hádky, nerespektování autority rodiče, která může vyplývat ze špatného přístupu rodiče k dítěti, což může zapříčiňovat nechuť ke škole

a věnování se vlastním zálibám. Dospívající jedinec je věčně nespokojený, vše mu vadí a odmlouvá. Abychom tomuto negativnímu výsledku zabránili, musíme se pokusit upevnit vztah s dítětem volit vhodný výchovný styl, stanovit určité hranice, více rozebrat problém s dospívajícím a aktivně mu naslouchat. Rodiče by neměli dospívání svého dítěte vnímat jako několik příšerných let, ale měli by to vnímat jako příležitost a výzvu. Rodiče mají především šanci vytvořit vztah s dítětem, který bude založený na nových základech vyvěrajících z rovnosti a opírajících se o dospělý svět. Docházíme zde k závěru, že protesty dospívajících nepředstavují osobní útok na rodičovskou autoritu, ale naprosto přirozené stadium vývoje, které se vyznačuje osamostatněním se **(13)**.

V konfliktních situacích by měli rodiče postupovat tak, aby se zhluboka nadechli nebo na pár minut odešli, aby se špatná atmosféra zklidnila. Ke zvládnutí konfliktu bychom mohli využít přiměřeného odstupu, aktivního naslouchání a asertivního diskutování. Při stanovení hranic bychom měli myslet na projednání pravidel, následnou dohodu o jejich platnosti případně důsledcích a klást důraz rodičovské zpětné vazby **(13)**.

Abychom mohli upevnit vztah s dospívajícím, vymezíme si čas na společný rozhovor. Neměli bychom zapomenout projevit zájem o záliby dospívajícího případně se s ním na nich společně podílet. Také bychom měli klást důraz na pochvaly a komplimenty. Dalo by se vyjmenovat více důvodů, za kterých lze dospívajícího chválit a to zejména sledováním školních úspěchů či jakýchkoliv pokroků ve škole, poděkováním za splněný úkol, složením poklony za to, jaké si vybrali oblečení. Rodiče by se měli především také podělit v přítomnosti dospívajícího o své pocity, zkušenosti, úspěchy i prohry. Je zde důležité zmínit, že k navázání pozitivního vztahu mohou přispět i rodinné výlety **(13)**.

Věk rodičů dospívajících se pohybuje kolem čtyřiceti až padesáti let, přičemž procházejí takzvanou krizí středního věku. Již zmiňovaná krize se projevuje žitím rodičů s dospívajícími pod jednou střechou. Dospívající působí nevďečným dojmem a rodiče je popouzejí, mohou v nich vyvolat rozporuplné emoce. Někteří svým potomkům závidí a jiní se naopak nemohou dočkat klidu, protože problémy

s dospívajícím jsou neúnosné. Rodiče při soužití s dospívajícím neočekávají pěknou budoucnost, mají určité obavy. Někteří se snaží být přísní, příliš dítěti rozkazovat a bojovat s dospívajícím jako o život. Ostatní se snaží zamezit jakémukoliv konfliktu, a pokud se situace zhoršuje, stáhnou se, nesnaží se výchovně působit na dospívající a nezasahují jim do života **(13)**.

1.4 Definice pojmu záškoláctví

Záškoláctví je asociální poruchou chování, která se projevuje značným odporem dítěte ke škole, ke školní práci, k ostatním spolužákům. K záškoláctví mají děti mnoho důvodů. Mezi některé patří nuda vztahující se k nudnému výkladu pedagoga, věnování se jiným zálibám nebo neochota plnit zadaný úkol **(5)**.

1.4.1 Druhy záškoláctví

Pravé záškoláctví

Žák na vyučovacích hodinách není přítomen a rodiče mají mylnou představu pravidelné školní docházky **(11)**.

Záškoláctví s vědomím rodičů

Žák velmi často ve škole chybí, rodiče jsou o tom informováni, i když ví, že dítě k tomu nemá žádný neoprávněný důvod. K této kategorii záškoláctví se vztahují různé typy rodičů, přičemž jedni mají ke vzdělání záporný přístup, jiní dítěti záškoláctví tolerují a ostatní jsou závislí na svém dítěti z důvodu pomoci a podpory a potřebují být s dítětem doma **(11)**.

Záškoláctví s klamáním rodičů

Zde se jedná o velmi promyšlené a rafinované přesvědčování dítěte, které se vymlouvá na nemoc. Rodiče tomu slepě věří a píší žákovi omluvenku z důvodu zdravotních potíží **(11)**.

Útěky ze školy

Tento druh záškoláctví jinými slovy řečeno interní záškoláctví se vyznačuje docházkou žáka do školy, následným zapsáním přítomnosti ve škole, ale současně opuštěním jedné nebo dvou hodin za den. Někdy se tito žáci zdržují v prostorách školy, jindy odchází na krátkou dobu pryč ze školy (11).

Odmítání školy

Představuje psychické potíže, které se objevují u žáků, které už jen děsí představa ze školní docházky. Velký vliv na odmítání školy mají především poruchy pramenící z problémů ve škole týkající se obtížnosti učení, strachu ze šikany, školní fobie a deprese. Snaha rodičů přesvědčit své dítě je v tomto stadiu marná (11).

Záškoláctví s impulsivním charakterem

Impulsivní charakter se projevuje tím, že dítě nepředvídá, že do školy nepůjde nebo odejde až v průběhu vyučovací hodiny. Jeho rozhodnutí je spontánní, zaujme ho jiná činnost, která ho právě napadne (5).

Účelové záškoláctví

Je předem připravené. Dítě má tendence se vzdalovat ze školy pod nejrůznějšími záminkami za účelem blížícího se zkoušení, testů, neoblíbeného předmětu, či pokud se má zúčastnit vyučování neoblíbený učitel. Většinou toto zkratkovité jednání nemá za následek toulání, ale chybění jen na určitých hodinách s mylným odůvodněním návštěvy lékaře a podobně. Někteří rodiče mohou dítěti poskytnout podporu, která není zároveň ideálním přístupem ze strany rodiče (5).

1.4.2 Příčiny vzniku záškoláctví a výskyt

Hlavní příčiny záškoláctví se mohou objevovat z mnoha různých důvodů, které zdůrazňují, že hodiny žákům připadají příliš nudné, práce zadaná pedagogem je velmi náročná, atmosféra ve škole je příliš diktátorská, žáci mají negativní přístup k pedagogům, mají pocit, že je škola nepodporuje, škola jim nevěnuje dostatečný čas,

většina z nich si právě prochází šikanou, chtějí trávit veškerý čas se svými kamarády nebo o samotě, nevyhovují jim učební osnovy školy **(11)**.

Záškoláctví převažuje zejména v těch oblastech, které se vztahují k dítěti, které oplývá nadměrnými rozumovými schopnostmi, nebo kterému rodiče pomáhali s učením před začátkem školní docházky, tím pádem se při pracovním tempu druhých dětí ve škole nudí. Na nechuti dítěte ke škole se mohou podílet především také rodiče, kteří dítě domácím učením přetěžují nebo je často trestají za školní neúspěchy. Většinou se jedná o rodiče, kteří nejsou spokojeni s trojkami u dítěte, jehož rozumové schopnosti jsou značně podprůměrné. Není-li na druhou stranu úspěch dítěte oceněn a ani ono nemá ponětí o výsledku své snahy, je tím frustrováno **(11)**.

Příčiny záškoláctví se dělí na tři skupiny:

- ✓ Individuální patologie nebo poruchy osobnosti

U dětí převažuje nedostatek sebevědomí, nevyhovující společenské dovednosti, nedostatečné studijní schopnosti, mimořádné vzdělávací potřeby, objevuje se u nich velmi špatná koncentrace a sebeovládání **(11)**.

- ✓ Špatné rodinné podmínky nebo hodnotový systém a sociální faktory v komunitě dětí se špatnou docházkou

U těchto rodičů bychom si mohli všimnout laxní povahy, která směřuje k nezájmu o školní docházku a vzdělání dětí. V rodině dochází k určitým problémům, péče je neadekvátní nebo nekonzistentní a rodiny žijí převážně v komunitě s vysokou nezaměstnaností a ekonomickou deprivací **(11)**.

- ✓ Školní faktory, často vyplývající z osnov nebo z ducha škol a ze vztahů mezi spolužáky

Zde bychom mohli poukázat na určité problémy, které má žák se svými pedagogy a spolužáky. Žáci se nechtějí přizpůsobit zásadám školy, nestíhají učivo **(11)**.

Ve vyšších třídách se nejčastěji vyskytuje záškoláctví u dětí, které rodiče dostatečně nesledují **(5)**. U výskytu záškoláctví můžeme pozorovat stálý posun do nižších školních ročníků a není záležitostí jen chlapců, ale i dívek. Více se prosazuje skupinová forma této poruchy **(8)**. Ta se nejčastěji vyskytuje u dětí s nevyváženým

vývojem osobnosti, které se nemají zájem věnovat školní práci, chodí často ve vyšších třídách za školu společně, když se předem domluvily (5).

1.4.3 Školní neúspěchy, útěk a vyhýbání se

Na školní úspěšnost má vliv řada významných faktorů, mezi které řadíme klima ve třídě, rodinné prostředí, vztah společnosti ke vzdělání, preferované hodnoty ve společnosti (9). V obtížných situacích, kdy dochází k problémům dítěte ve škole, bývají rodiče nuceni něco podniknout. Rodiče se převážně zabývají těmito studijními problémy a tyto problémy mohou zajít až tak daleko, že končí návštěvou psychologa. Rodiče si nedělají takové starosti s tím, když dítě trpí psychologickými potížemi z důvodu bezproblémového prospěchu. S odborníkem tedy rodiče řeší potíže spíš prospěchového rázu. V době dospívání se většinou tyto potíže zhoršují a přináší ještě zdvojnásobující negativní výsledek v případě, že se rodiče dětem dříve příliš moc věnovali, pomáhali jim s učením a oni nebyli schopni samostatně pracovat. V tu chvíli kdy dospívající má pocit, že potřebuji svoji volnost, nepřeje si, aby ho rodiče kontrolovali. S tímto jednáním dospívajícího bývají rodiče většinou zklamáni a trápí je myšlenka, že budou odsunuti stranou. U dospívajících ale náhle může docházet ke zhoršení prospěchu, pokud nejsou zvyklí být samostatní a dospívající se často proto ocitají v nebezpečí. Následně se rodiče musejí poradit s odborníkem, který jim poskytne pomoc ve zlepšení prospěchu jejich dítěte (6). Za neúspěšného žáka můžeme označit takového, který neplní požadavky určité školy a následně je negativně ohodnocen známkami vyšších stupňů, které podle klasifikační stupnice představují 4-5. Neúspěšný žák propadá, musí znovu absolvovat předchozí ročník nebo je ze školy vyloučen. Jeho chování se obvykle projevuje nežádoucím způsobem v třídním kolektivu, narušováním práce učitele ve třídě, porušováním norem chování při vyučování i ve vztahu k učitelům. Neprospívající žáci se stávají velkým sociálním problémem. Způsob řešení nalézáme v pozitivním hodnocení, které má za úkol omezit počet neprospívajících žáků a zamezit případnému neprospěchu (9).

Pozitivní hodnocení spočívá v podpoře sebedůvěry žáka, potvrzení výkonu, ubezpečování schopností žáků, motivování žáka k vyššímu výkonu, vytváření příznivé

atmosféry pro spolupráci učitele s žákem. Navíc pomáhá žákovi vytvářet silné příznivé sociální zázemí, sociální ohodnocení, předpoklady dobrého zařazení v kolektivu, v rodině a ve skupině mimo školu. Již zmiňované hodnocení neznamena úplné vyloučení hodnocení negativního. Jedná se zde především o vyhledávání a analýzu pozitivních stránek žákova výkonu, jeho chování a jednání **(9)**.

Věkem dítěte se prospěch ve škole horší a dochází zde i k únikové tendenci. Útěky ze školy jsou obvykle spojeny s duševní chorobou nebo se špatnou adaptací dospívajícího. Chorobné útěky mají co dočinění s impulsivním jednáním, nejsou motivovány. Dítě utíká bez předem stanoveného plánu nebo představy o útěku. Sklony k vyhýbání se mohou být zaviněny způsobem výchovy v rodině. K vyhýbání se má dítě určité důvody a většinou je za tím předstírání nějakého onemocnění kvůli blížícímu se testu nebo zkoušení, nechuti k práci, konfliktu mezi ním a spolužáky. Předstírání dítěte je ze strany rodičů nutné včas odhalit a výchovou vhodně potlačit. Hrozí zde nebezpečí, že se dítě opakovaně naučí předstírat zdravotní potíže, aby se mohlo vyhnout nepříjemnostem. Z toho vyplývá, že záškoláctví může zapříčiňovat i škola. Pokud rodiče chtějí zjistit důvod vyhýbání se škole ze strany dítěte, musí získat jeho důvěru a přijít na to, jaká je motivace jeho záškoláctví. Pokud se jedná o příčinu špatné adaptace v třídním kolektivu, pomůže jeho změna. Při neochotě věnovat se školní práci může mít záškoláctví impulsivní charakter **(5)**.

Útěk a vyhýbání se uskutečňuje nejen prostřednictvím zkratkového jednání samotného jednotlivce, ale také podle předem vytvořené skupiny. To znamená, že se na útěku skupina mladistvích společně předem dohodne za účelem plánování nějaké dobrodružné cesty do ciziny nebo toulky po rekreační oblasti, která je někomu ze skupiny známá a nachází se zde chata rodičů či příbuzných. Záškoláctví, na kterém se podílí celá skupina, vzniká nápodobou. Skupina lidí, má svého iniciátora, neboli vůdce, který mívá více zkušeností. Nejvhodnějším řešením jak zabránit této situaci je včas objevit iniciátora, izolovat jej od ostatních a dětem pak věnovat zvýšenou výchovnou péči. Je zde nutné připomenout, že existují i útěky reaktivní, které nesouvisejí s duševním onemocněním, ale se zkratkovou reakcí, která souvisí s nepříjemnou situací ve škole. Opakované útěky mohou být následkem jistého

stereotypu, který se objevuje v případě, kdy je narušena vazba mezi dítětem a rodiči. Největší pravděpodobností vzniku opakovaných útěků mohou být rozvrácené rodiny, nebo rodiče po rozvodu z důvodu nefungujícího vztahu mezi dítětem a novým partnerem jednoho z rodičů či hostilní vztah nevlastního rodiče k dítěti. Dítě se potom může uchýlit k útěkům k příbuzným či ke druhému z rozvedených rodičů, kde očekává bezpečí a ochranu **(5)**.

Způsob úniku, kterého dospívající využívá, se přibližuje k jednání, které je mnohdy v příkrém rozporu s jeho obvyklým jednáním a on sám si takové jednání jen těžko dokáže vysvětlit. Na pocity mají vliv emoce, které se odehrávají v podvědomí dopínavícího. Únik může představovat různé formy, které jsou provázeny křikem, prudkým opuštěním místnosti s prasknutím dveří, náhlým krátkodobým zmizením, napadáním druhých, sebevražednými pokusy. Rodiče a učitelé mohou na tuto situaci reagovat i šokem, záleží však ovšem na závažnosti náhlého činu a zkušeností s daným chováním nebo s obdobnými způsoby chování. U rodičů se může dostavit pocit strachu, úzkosti, pocit viny a uvedení do stavu, kdy nejsou schopni mladému člověku porozumět. Dochází zde k vzájemnému nesouladu v komunikaci, po které obvykle následuje konflikt, agresivita a v dospělých se uvolňuje určité napětí **(6)**.

1.5 Vymezení pojmu nekázeň

Nekázeň můžeme definovat jako vědomé porušování školního řádu a pravidel stanovených učiteli, popřípadě ostatními zaměstnanci školy. Nekázeň představuje největší problém současného školství. Nekázeň se vyznačuje kázeňskými přestupky, mezi které patří záškoláctví, vyhýbání se škole, netolerance, šikana. Převažuje zde i nerespektování pedagogů, nespolupracující chování žáků, vyrušování, drzost, vulgární chování, pozdní příchod **(1)**.

1.5.1 Projevy a příčiny nekázně

Nevhodné chování žáků se projevuje především:

- v povídání si se spolužáky nebo mluvením bez vyvolání učitele

- hlučností verbálního i neverbálního charakteru
- nesoustředěním se na výklad pedagoga
- neplnění povinností v souvislosti se zadanými úkoly
- nevydržením na svém místě
- rušením svých spolužáků
- pozdními příchody **(10)**

Mezi hlavní příčiny nevhodného chování žáků může patřit:

- ✓ nuda - výklad pedagoga nebo zadaný úkol se může zdát žákům nudný
- ✓ dlouhotrvající duševní námaha – školní práce vyžadující vynaložení dlouhodobého duševního úsilí
- ✓ neschopnost splnit zadaný úkol – zadaný úkol je příliš obtížný a zadání je nejasné
- ✓ projevy sociálního chování – sociální chování je založeno na přátelských vztazích, konfliktech mezi žáky, společném prožívání žákovských zájmů a tyto sociální vztahy mohou přenášet do hodiny a bavit se stejně o hodinu jako o přestávce
- ✓ nízká sebedůvěra žáka vzhledem ke školní práci – nedůvěra k úspěchu ve vlastní práci z důvodu dřívějšího selhání je následkem neochoty zapojení se do dalších úkolů
- ✓ problémy v emoční oblasti – komplikují přizpůsobení se, plnění požadavků školního života a učebních nároků třídy, což může zapříčiňovat šikana ve škole nebo zanedbávání rodiči – tito žáci usilují o pozornost učitelů a spolužáků svým vyrušováním
- ✓ špatné postoje - dobré výkony vždy pro žáky nepředstavují pozitivní hodnotu v tom smyslu, že pokud se jim práce zdá nudná nebo obtížná, povolují ve svém úsilí anebo chodí pozdě do školy a spokojí se s nevalnými výsledky
- ✓ nepřítomnost negativních důsledků – pedagog by měl včas zareagovat na nežádoucí chování žáka a svou reakcí se snažit o zapojení žáka do práce **(10)**

1.6 Prevence řešení nekázně

V oblasti kázně je nutné podotknout, že snaha vytvořit a zavést nezbytný pořádek ve vyučování závisí více na efektivnosti vyučování než na vystupování ze strany učitele k žákům ohledně jejich nežádoucího chování. K zavedení vhodného pořádku ve škole přispěje dobré naplánování a připravování učebních činností, jejichž realizace udrží žákovu pozornost. Tyto činnosti by měli žákům přinášet úspěch a zaujetí. Dovedné vyučování představuje jádro prosazování určité kázně. Na nežádoucí chování žáků je nutné reagovat. Udržení kázně souvisí jak s přístupem pedagoga k žákům, tak s všeobecnou podobou jeho vyučování. Pedagogové by se měli vyvarovat především takovému jednání, které je soustředěno na získání nadvlády a vyvolání strachu v žácích. Následky se mohou projevit ve vzniku negativního klimatu ve třídě, což zabraňuje efektivitě učení žáků a v odvedení naší pozornosti od úvah, jak zvyšovat kvalitu vyučování jako primárního prostředku pro zavedení pořádku. Nevhodné chování žáků námi výše uvedené či k problémům podobného charakteru lze minimalizovat dovedným vyučováním, zaváděním dohod a pravidel chování. Mnohem méně často se můžeme setkat s jinými typy nežádoucího chování, do kterých patří i slovní agrese vůči jinému spolužákovi, sprostá mluva, drzost, neposlušnost, odmítání podřídit se autoritě, poškozování vybavení a zařízení školy a fyzická agresivita. Již zmíněné nežádoucí chování se může projevit v tom případě, že pedagog nezasáhne včas ohledně vyrušování a začne ho považovat za běžné. Může být i reakcí na osobní nebo školní problémy. V rámci nekázně existuje řada drobných přestupků či závažných přečinů. V oblasti kázně je nutné zmínit, že každý učitel má odlišné nároky na chování žáků a také žáci mají jiný přístup k ukázněnému chování. Kázeň v tomto smyslu bude ovlivněna nejen chováním pedagoga a jeho požadavky, ale i očekáváními, která si přinášejí žáci, a pochopitelně i převažujícím étosem školy. Aby došlo k omezení vyrušování ze strany žáků, je nutné především správně zorganizovat hodinu, přičemž velmi zde záleží na pozitivním vztahu pedagoga s žákem, který by měl být pozitivní a založený na vzájemné úctě. Dovedné vyučování přispěje k dobré kázni během hodin i ve školách se značným množstvím žáků, kteří mají poruchy chování nebo obtíže v učení (2).

Řešení školní nekázně jsou založena na různých postupech, kterých by se měli držet především učitelé, vedení školy. V některých případech se zdá řešení kázně jednoduché tím, že dojde k odstranění předmětu z důvodu přílišného vyrušování v hodině z dosahu dítěte. Naopak jindy se stává řešení kázně složitější, žádá hlubší proniknutí do psychiky dítěte, poznání rodinného zázemí či spolupráci vybraných odborníků. Než se učitel rozhodne přistoupit ke kázeňskému zásahu, měl by umět posoudit danou situaci, zvážit vše pro či proti a na tomto základě by měl přistoupit k výběru prostředků, metod či strategií z daného „kázeňského zásobníku“. Učitel má dvě možnosti jak přistupovat k problémovému chování žáků. Nežádoucí chování může buď ignorovat, nebo na něj musí reagovat. S tím souvisí jisté faktory, které musí mít učitel předem promyšlené. Učitel by se měl následně vypořádat s určitými typy chování žáků a komplexností situací, které mohou nastat. Hraje zde velkou roli závažnost a obtížnost celého problému, kde se ukáže, zda učitel bude problém řešit sám nebo za pomoci jiných osob, a to ředitele, výchovného poradce či rodiče **(2)**.

Mezi základní dovednosti učitele patří citlivost k odlišným příčinám nežádoucího chování žáků. Určitou metodou jak dané situace řešit je metoda řízení managementu třídy.

U žáků se tedy v tomto případě budou u nevhodného chování předpokládat nejčastější příčiny. Učitelé musí hledat pochopení pro vysvětlení příčin, pokud se chování žáka odchyluje od jeho typického projevu nebo pokud techniky řízení třídy nejsou účinné. Dalším úkolem učitele je rozpoznat jemné signály ve výrazu žákovy tváře nebo v tónu jeho hlasu, které poukazují na to, že za jisté projevy jeho chování je příčina, které je třeba věnovat pozornost. Pedagog by si měl uvědomit, že příčinou nevhodného chování žáka může být vzrůstající napětí týkající se neustálého přinucení zapojení se do činností. Žák chování pedagoga může vnímat jako agresivní přinucení než jako pomoc z jeho strany. Následkem může být stížnost žáka, že si učitel na něm zasedl. Důležité je proto jednat tak, aby učitel v žákovi nevyvolal takové napětí, aby jednal explozivně. Aby učitel zavedl dobrou kázeň ve třídě, aby žáci uznali, že má určitou autoritu a ovlivňuje tím chování žáků a průběh jejich učení. Učitelé se především mají stát manažery učení a nikoliv budovat s žáky mocenský vztah.

Vytváření jistého postavení závisí na hlavních rolích, mezi které patří vyjadřování statusu, kompetentní vyučování, výkon manažerského řízení a účinný přístup k nežádoucímu chování žáků **(10)**.

1.6.1 Způsoby budování autority pedagoga

- ***Vyjadřováním svého statusu***

Pedagog by měl v rámci svého statusu jednat v souladu s ním. Žáci by k pedagogovi měli mít v tomto případě úctu a respektovat ho. Pedagog svůj status vyjadřuje postojem, výrazem tváře a různými činnostmi, které jsou žáky přijímány jako samozřejmé. Pedagog by se měl zde vyhnout se dotyku, který je běžně užíván jako přátelský, pokud si není jist, jaké by vyvolal následky **(10)**.

- ***Kompetentním vyučováním***

K tomu, aby žáci respektovali dovednosti pedagoga vyučovat, musí jim pedagog dát najevo, že o tématu má značný přehled a umí úspěšně organizovat jejich učební činnosti. Pokud vyučování není kompetentní, mohou to žáci vnímat jako neúctu k nim a urážku **(10)**.

- ***Výkonem manažerského řízení třídy***

Zde je nutné, aby si pedagog uvědomil, že začátek hodiny musí být svižný bez jakéhokoliv zdržování. Jeho úkolem udržet pozornost žáků nad daným tématem a zajistit přechody mezi jednotlivými činnostmi tak, aby byly bezproblémové. Proto je dobré dbát na to, aby váš žáci zbytečně nepřerušovali, aby se na hodinu včas dostavily, věnovaly se zadanému úkolu, nezpochybňovaly autoritu učitele, dodržovaly pravidla. Je potřeba vytvořit určité dohody, postupy vzhledem k provádění opakujících se činností, požadavky na chování žáků a pravidla prosazování názoru pedagoga, pokud dojde ke konfliktu. Pedagog vymezí jasná pravidla, podle kterých by se žáci měli chovat **(10)**.

- ***Účinným řešením případů nevhodného chování žáků***

Autorita pedagoga bude posílena podle toho, v jaké míře je schopen řešit případy nežádoucího chování žáků. K tomu může také přispět dovedné vyučování. Neustálým

sledováním žáků a procházením celé třídy může pedagog odhalit problém, který u žáků nastal. Je potřeba k tomu využít individuálního kontaktu a vyvarovat se křiku přes celou třídu, neboť ten může vyvolat to, že pedagog vyrušuje ostatní žáky a považuje chování žáků za přestupek. Vhodným řešením je i navazování očního kontaktu v případě, když se žák nechová dle představ vyučujícího. Vyučující mu tím dává jednoznačně najevo, aby se více věnoval zadanému úkolu. Oční kontakt při výkladu by jinak neměl mít delší trvání. K soustředění žáků je nutné jim neustále pokládat určité otázky. Důležité je zejména využívat fyzickou blízkost, pomáhat žákům s prací, změnit činnost nebo tempo práce a intenzivněji si všímat nežádoucího chování žáků. Pedagog by především neměl nežádoucí chování ignorovat. Pokud se objeví projevy neúcty ze strany žáků, musí je včas řešit nebo dojde ke snížení jeho autority. Dojde-li k nežádoucímu chování, jako možné řešení se nabízí žáky přesadit **(10)**.

Pokud i přes snahu využít určité preventivní strategie dojde k neukázněnému chování, musí vyučující zjistit podstatu problému a zároveň žáka vyslechnout. Pedagog by měl v tom případě dávat žákovi najevo, že je mu ochoten s problémem pomoci. Při rozhovoru s žákem by měl pedagog volit takový přístup, aby žák uznal, že v budoucnu své chování napraví. Pedagog sám nebo po dohodě s kolegy učiní opatření vedoucí ke vhodnému chování žáka **(10)**.

U pedagoga převažuje též výchovná role. To znamená, že by měl věnovat větší pozornost chování žáků a jejich osobnímu či společenskému rozvoji a jejich individuálním potřebám. Některá opatření může provést pedagog sám, k jiným bude potřebovat pomoc kolegů v případě, pokud se bude chtít obrátit na rodiče nebo jiná zařízení **(10)**.

Pokud pedagog neschvaluje nežádoucí chování, využívá napomenutí. Doplnkem dovedného vyučování je takové napomenutí, které je prováděno s uvážením. Vyučující by se měli vyvarovat příliš častého napomínání, jež se míní účinkem. Žáky to bývá obvykle vnímáno jako provokace. Napomenutí by mělo být výstižné a pedagog by měl jím být přesvědčen a pevně rozhodnut, v jaké míře jej učiní. Neměl by ho naopak minimalizovat. V tomto případě je nutné se vyhnout i případnému hněvu, který by narušil vhodné klima třídy a v žácích by vyvolával nepříjemné pocity. Kritika musí být

zaměřena na nevhodné chování a nikoliv na žáka z toho důvodu, aby se žáci takového chování v budoucnu nedopouštěli. Více účinné je napomenutí, které je uděleno v soukromí a nikoliv na veřejnosti. Mohlo by dojít k tomu, že by žák na to mohl reagovat nepřátelsky. Napomenutí zaměřená na prevenci mají lepší výsledek, než ty který následují po jeho opakovaných a déle trvajících projevech. Pedagog by se měl rovněž vyhnout nepřátelským poznámkám při napomínání nebo nespravedlivému srovnávání s jinými lidmi nebo třídami. Důležité je, aby vyučující dbal na to, aby nenapomínal celou třídu. Toho využije, jen pokud napomenutí vůči jednotlivci není dosti účinné, ale ze strany pedagoga je vhodnější říci, že napomenutí je směřováno na mnoho žáků a nikoliv na všechny žáky. Časté napomínání připomíná spíše vyhrožování a přílišné donucení žáků k plnění některého úkolu. Při napomínání celé třídy je vhodné napomenout jednotlivce s tím, že před ostatními je nutné dodat, že i jim nelze tolerovat podobné chování (10).

1.6.2 Užívání trestů

I přesto že budeme užívat napomenutí, nežádoucí chování žáků může přetrvávat. K úspěšnému obnovení kázně mohou napomoci tresty. Trest se zdá být žákům nepříjemný, ale může napomoci k tomu, aby se chovali v budoucnu žádoucím způsobem. Pokud pedagog užije trest, je nutné, aby žáka upozornil, že tak postupuje proto, aby žák pochopil závažnost a významnost, kterou přikládá jeho nežádoucímu chování, i naléhavou nutnost toho, aby se v budoucnu choval přijatelným způsobem. Žák toto jednání bude vnímat, že trest je udílen v jeho zájmu a nejedná se o projev učitelovy zlovůle nebo nepřátelství (10).

Účely trestů

- **Odplata:** trest vyjadřuje myšlenku, že nespravedlnost vyžaduje, aby po špatném činu následoval morálně zasloužený trest
- **Odstrašení (odrazení):** myšlenka, že žák nebo jiní žáci se budou chtít do budoucna podobnému chování ze strachu před jeho následky vyhnout

- **Náprava:** myšlenka, že žákovi lze pomoci k pochopení nevhodnosti jeho chování a toho, proč je třeba, aby se příště choval vhodně **(10)**

Náprava má z hlediska trestů největší význam a nejlépe vyjadřuje výchovný cíl, a to pomoci žákovi, aby se v budoucnu rozhodl v podobné situaci pro vhodnější chování. Odstrašující vliv trestu může přispět k účinnosti učitelova vyjádření, že určité chování neschvaluje. V případě odplaty je nejzjevnější, když je porušen morální zákon. Učitel pociťuje potřebu udělit rest v zájmu spravedlnosti a jako výraz toho, že celé společenství třídy i školy neschvaluje a odmítá skutek, k němuž došlo. Může se jednat například o šikanu, krádež, podvod, vandalismus či slovní urážky **(10)**.

1.6.3 Tresty a jejich nedostatky

Žáky nejčastěji trestané řadíme mezi takovou skupinu, která nebude na trest reagovat lepším chováním v budoucnu. Naopak žáci, kteří by udělený trest brali nejvážněji, představují skupinu, u níž bude v případě problémů zcela účinné dovedné užívání jiných strategií **(10)**.

Nevýhody užívání trestů mají podíl na vytváření nevhodného modelu mezilidských vztahů, vyvolání úzkosti a odporu, účinku s charakterem krátkodobého a počátečního šoku, vedení žáků k vytváření strategií, nedostatečné podpoře dobrého chování, potlačení nevhodného chování, nezjišťování příčin nežádoucího chování, soustředění pozornosti na nežádoucí chování **(10)**.

1.6.4 Druhy trestů

Každý druh trestu má své přednosti a zápory, které mají vliv na jejich účinnost. K běžně užívaným trestům patří zejména:

- **Písemné úkoly**

Mohou sahát od opisování jedné věty po stručnou slohovou práci na zadané téma, z jakého důvodu se choval žák neukázněně a proč se od této chvíle bude chovat lépe. Výhodou je, že trest žák vykonává ve svém volném čase a neplýtvá

přítom časem pedagoga. Nevýhodou zde je, že žáci tento přístup mohou vnímat jako poníženi nebo zlehčovani. Převážně starší žáci jej vnímají jako urážku **(10)**.

- ***Zadržení (izolace)***

Jde o izolaci žáka po dobu přestávky nebo jeho zadržení po škole, které je spojené s písemným úkolem nebo vyžaduje tiché sezení po stanovenou dobu. Výhodou je, že mezi žáky se tento trest může jevit jako neoblíbený. Nevýhoda představuje pro vyučujícího nepohodlí. Izolace je formálním trestem **(10)**.

- ***Ztráta výhod***

Tento trest je založen na požadavku, aby žák seděl sám a odděleně od ostatních spolužáků, po neúčasti žáka na třídním výletu. Předností je, že tento trest se může žáka dotknout a vyvést jej z klidu. Záporům bývá, že se ostatním může jevit jako pomstychtivý a nespravedlivý **(10)**.

- ***Vyloučení ze třídy***

Jedná se o požadavek, aby žák ve stanovenou dobu počkal na chodbě před třídou, nebo byl poslán do jiné učebny či na jiné místo ve škole. Předností se stává, že se žák dostává mimo dění ve třídě a to ho donutí, přemýšlet o tom, proč byl vykázan. Nevýhoda spočívá v tom, že pro konkrétní žáky neznamena tento požadavek nepříjemnost **(10)**

- ***Slovní varování***

Výhodou slovního varování je, že se stává pro žáka nepříjemným a lze jej udělit rychle. Nevýhodou je, že může vyprovokovat konfrontaci. Tato důrazná výstraha by měla být udělována v soukromí **(10)**.

- ***Informování osob pro žáka významných***

Trestem pro žáka je, pokud jsou o nežádoucím chování informováni rodiče, třídní učitelé a ředitel. Výhodou je, že jde o závažnou sankci. Nevýhodu představuje riziko, že se žák může cítit školou vnímán a zaškatulkován jako rušivý element **(10)**.

- ***Symbolický trest***

Za nevhodné chování žáka se obvykle užívá černých puntíků, a pokud se jejich počet zvyšuje, vede to k udělení trestu izolace po škole. Informace o nežádoucím chování a následném trestu mohou být sděleny rodičům, například ve výroční zprávě doprovázející vysvědčení. Výhoda představuje, že umožňuje užívat formální rituál udílení trestu na poměrně mírné rovině. Nevýhodou je, že systém vedení záznamů a sdělování informací může být pomaleji realizovatelný (10).

- ***Tělesný trest*** – nemá být užíván (10)

- ***Dočasné vyloučení ze školy***

Je obecně vnímáno jako poslední možnost, jak pomoci žákovi si uvědomit závažnost situace a nevhodného chování, buď jako poslední fáze dlouhé historie nežádoucího chování, nebo jako reakce na konkrétní nepřijatelné chování vysoké závažnosti. Vede k přechodu na jinou školu s možností pro nový a lepší start nebo u žáků, kteří mají ukončit povinnou školní docházku, vyústí do neurčitého období, v němž snahy umístit se na jiné škole jsou nakonec překonány časem, který uběhl (10).

Tresty obecně mají být udělovány pedagogem střídavě a s rozvahou obvykle za podmínky využití jiných strategií v rámci kázně. Hraje zde důležitou roli také jeho tón, kterým vyjadřuje nesouhlas s trestaným chováním, a proto by se neměl jevit jako důsledek jeho pomstychtivosti. Druh a tvrdost trestu by měly být přiměřené přčinu žáka, ale měly by také brát v úvahu jeho kontext. Rovněž velmi záleží na správném postupu, který je založen na tom, aby žák přijal trest jako oprávněný a spravedlivý. To blíže vysvětluje, že žák byl předem upozorněn, že jeho určité chování může mít takovéto důsledky, a že požadavky kladené ze strany pedagoga na chování žáků a reakce na přestupky jsou důsledné a všem srozumitelné. Žákovi je následně umožněno vysvětlit své nevhodné chování. Trest musí zapadat do celkového řádu školy v rámci kázně. Trest má být pro žáka určitou nepříjemností a zároveň je třeba potlačit faktory, které by mohly účinnost trestu oslabit (10).

Pokud se pedagog dostane s žákem do konfliktu a dojde mezi nimi k emotivní výměně názorů, je mnoho způsobů jak řešit tyto konfrontační situace. Tomu lze předejít dovedným vyučováním a užíváním určitých strategií pro získání a udržení kázně. Mohou sem patřit i takové situace, kdy žák přecitlivěle reaguje na chování vyučujícího vzhledem ke svým osobním problémům, nebo nepříjemné zprávě ve škole týkající se například zhoršeného prospěchu, o kterém budou rodiče informováni. Žák se v tomto případě chová neobvykle, může být při příchodu do třídy hlučný nebo celkově napjatý. Za těchto okolností by měl pedagog vědět jak s žákem jednat, aby došlo k utlumení emocí žáka. Pedagog by měl při řešení jakékoliv nepříznivé situace zůstat v klidu, aby jeho jednání mělo příznivý dopad na chování žáka. Důležité je, aby pedagog uměl ztlumit situaci a řešil problém s žákem až na konci hodiny a tím žáka uklidnil. Konfrontace mezi učitelem a žákem může mít negativní dopad na jejich vzájemné emoce, proto by si měl vyučující předem promyslet, aby neudělal prostřednictvím svého jednání něco, čeho by mohl později litovat. Žák má strach z toho, co provedl a řekl a pedagog mu může napomoci svými sociálními dovednostmi. Za to mu následně žák může být vděčný až poté co se situace zklidní a je vyřešena. Učitel by měl navrhnout řešení, které oběma stranám umožní zachovat tvář. Není tedy vhodné, aby k tomu přistupoval tím způsobem, že by při řešení situace dával výrazně najevo svou autoritu. Pokud je to nutné, pedagog může požádat jiného člena pedagogického sboru o pomoc **(10)**.

1.7 Spolupráce řady subjektů v rámci nekázně

Záškoláctví může trvat ze strany dítěte několik dní nebo týdnů, než se domluví škola s rodiči a sdělí jim, že dítě školu často nenavštěvuje. Dítě než dojde k takovéto situaci, pokračuje v záškoláctví se strachem, že se o tom někdo dozví. Nedokáže v té chvíli odhadnout, že se může situace náhle zhoršit **(5)**.

Škola by v rámci opatření na podporu kázně měla spolupracovat s řadou subjektů. Především s rodiči, zákonnými zástupci dítěte, obcí, veřejností, pomáhajícími institucemi, speciálními školskými a výchovnými zařízeními. V rámci spolupráce školy s obcí a veřejností se uskutečňuje zapojování členů obce čili místní komunity do práce

školy, mimoškolní aktivity dětí a jejich řízení, realizování preventivních programů obce. Pod pojmem pomáhající instituce si lze představit ve vztahu k této problematice pedagogicko-psychologické poradny, organizace specializující se na oblast volného času dětí a mládeže, instituce zaměřující se na rizikovou mládež. Speciální školská a výchovná zařízení si mohou děti převzít do své péče, pokud je jejich chování značně problémové a nezvladatelné pedagogickými prostředky. Proto jsou děti přerazeny do speciální školy či třídy pro děti s poruchami chování či do výchovného ústavu. Na boji proti nekázni se podílí i vedení školy, které vymezuje jasnou kázeňskou politiku a má plnou představu o vedení žáků či výchově ke kázni. Snaha vedení školy spočívá v realizaci výchovného programu se zpracovanými informacemi a doporučeními z metodických pokynů ministerstva školství. Obecným cílem se zde stává slušné chování žáků i bez dohledu učitelů nebo zaměstnanců školy. Vedení školy by dále mělo mít představu o kázeňských metodách a prostředcích, přístupu k žákům. Ze strany vedení školy jsou kladeny jisté požadavky týkající se chování a kázně ve škole ve spolupráci s žáky. Požadavky jsou rozpracované ve školním řádu. Na prevenci proti nekázni se podílí i učitelé. Jejich hlavním úkolem je začít brzy s touto prevencí a zamezit problémům, které se objevují na počátku školní docházky. Jedná se o omezování příležitostí k neukázněnému chování, kterému by měli učitelé včas zabránit a stanovit řádný dohled nad žáky. Učitelé na základě problémového chování, kterému se snaží zabránit, vytvářejí konkrétní plány. Prevence se převážně v této oblasti soustřeďuje na zajišťování zajímavých alternativních činností. Učitelé by především měli vůči žákům klást důraz na dodržování pravidel od počátku školní docházky i pravidel, která se týkají ochrany zdraví a bezpečnosti žáků. Významnou roli v oblasti prevence hraje diagnostika žáků a jejich chování. Úspěšná výchova učitele spočívá v hluboké znalosti žáků, jejich rodinného prostředí, ochotě umět naslouchat žákům, zajímat se o jejich plány, radosti i problémy, odhalení příčin nekázně, věnování pozornosti bezproblémovým žákům ve snaze je lépe poznat a diagnostikovat. Nedílnou součástí výchovy učitele je umět se angažovat v oblasti kázně a mravní výchovy. Někteří učitelé si doposud neuvědomují, že jejich povinností není nejen vyučování předmětů, ale také výchova ke kázni. Učitelé by si měli proto osvojit výchovu ke kázni

a mravnosti, která je nedílnou součástí jejich povolání. Důležitou roli zde hraje i diskuse se žáky o svobodě, kázni, zodpovědnosti, právech a povinnostech, mravnosti či slušnosti v souvislosti s osnovami i mimo ně a odvaha ke kázeňskému zásahu **(2)**.

Charakter pedagoga by se měl vyznačovat přísností, láskou k žákům, zpestřením výuky, sebevědomým vystupováním, humorem, spravedlivostí, dobrou organizací výuky, asertivním chováním, vzorem své vlastní osobnosti vedoucím k slušnému chování, užíváním ukáznujících symbolů ve smyslu vzhledu co se týče upravenosti **(2)**.

Styl vedení, na který by se měl pedagog zaměřit z hlediska prevence nekázně, se nazývá autoritativní s integračními prvky. Charakteristiku stylu můžeme spatřovat ve výskytu kladných emocí a silného řízení ze strany pedagoga vůči žákům. Důvěra pedagoga k žákům napomůže k vytvoření pozitivních vztahů. Učitelé jsou k žákům vstřícní, kladou vysoké požadavky na chování žáků, zdůrazňují vůči nim přesvědčení, že jsou sami schopni slušného chování a ukázněnost je v jejich silách **(2)**.

K úspěšnému řešení nekázně může přispět i vzájemná pomoc mezi žáky a podpora z jejich strany. Žáci se podílejí na řešení problému nekázně, ale většinou dají na rady svých spolužáků než učitelů. V tomto principu se využívá zapojení kladně hodnocených žáků, kteří jsou přijímáni jejich vrstevníky do vedoucích rolí v činnostech, které odrazují od problémového chování. Chování vrstevníka naznačí ostatním dětem, aby se vyvarovali nežádoucích projevů chování, mezi které patří agrese, užívání návykových látek a vandalismus. Dalším úkolem je zainteresování vrstevníků na odrazování spolužáků od problémového chování. Sem můžeme zařadit peer programy, paralelní působení, eliminování nevhodného vůdce třídy. Poté se snažíme o získání vlivného žáka na svou stranu, zainteresování vrstevníků na ochraně slabších spolužáků a umožnění žákům, aby si organizovaně za přítomnosti učitele, výchovného poradce, školního psychologa či bez nich vyříkali věci mezi sebou **(2)**.

Pokud se na škole vyskytuje šikana, nestačí pomoc ze strany pedagoga tím, že potrestá agresory či manipulátory, kteří se na šikaně podílejí. Pedagogové pomáhají obětem šikany se tomuto neukázněnému chování bránit, ale z části si musí pomoci oběť sama, jedná se v tomto případě o jistou formu svépomoci. Jde o procvičování různých

dovedností, které by si měli žáci osvojit a měli by umět aplikovat to, co se naučili na reálné životní či školní situace **(2)**.

Posilování sebevědomí žáků je faktorem, který v této oblasti hraje důležitou roli. Pomáhá slabším žákům posilovat sebevědomí a svést z cesty agresory, kteří ubližují slabším. Dětem by mělo být rovněž umožněno zažít školní úspěch ve smyslu pochvaly od učitele. Zařazujeme sem i různé aktivity, které přispívají k zlepšování sebeobrazu zejména dětí zakřiknutých a pomoci jim říci o spolužákovi něco pozitivního. K pěstování dobrých vztahů mezi žáky může vést několik možných způsobů. Jedním takovým způsobem může být neformální seznámení žáků, hlubší vzájemné poznávání, zapojování žáků do kolektivních činností **(2)**.

2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cíl 1

Zjistit, jaký výchovný styl rodičů je nejvíce ohrožující pro děti z hlediska absence žáka 2. stupně základní školy.

2.2 Hypotézy

Hypotézy budou stanoveny na základě kvantitativního výzkumu.

Hypotéza 1: Žáci 2. stupně ZŠ mají zkušenosti se záškoláctvím.

Hypotéza 2: Jednou z příčin záškoláctví je začlenění se do nevhodného kolektivu.

Hypotéza 3: Jednou z příčin záškoláctví je nevhodný výchovný styl v rodině.

3. METODIKA

3.1 Použité metody a techniky sběru dat

V bakalářské práci na téma Výchovný styl rodiny a její vliv na absenci dítěte v základní škole byl použit kvantitativní výzkum, metoda dotazování, technika anonymního dotazníku.

Dotazník, který jsem použila pro potřeby vlastního výzkumu, obsahoval 18 otázek pro rodiče a děti. V dotazníku byly použity otázky uzavřené a otevřené.

Data byla získána od respondentů, jimiž byly žáci 7. a 9. třídy ZŠ a rodiče žáků 7. a 9. třídy ZŠ. Ostatní data, týkající se přehledu zameškaných hodin byla získána z vybrané základní školy v Českých Budějovicích.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

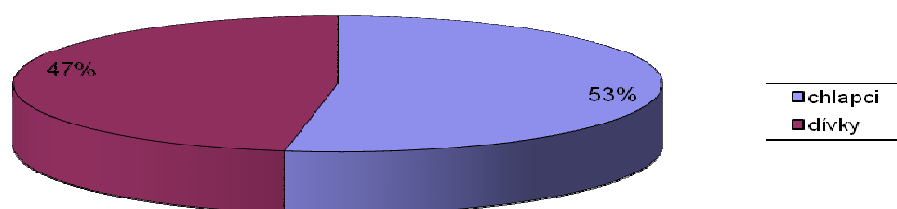
Výzkumný soubor pro dotazník tvořili žáci 2. stupně vybrané základní školy Českých Budějovic, především žáci 7. a 9. třídy ZŠ. Druhý základní soubor tvořily rodiče žáků 2. stupně základní školy, 7. a 9. třídy v Českých Budějovicích. Výběrový soubor tvořila základní škola Oskara Nedbala v Českých Budějovicích. Vlastní šetření probíhalo začátkem měsíce září v roce 2009. Po osobní domluvě s ředitelem školy, byly sjednány termíny pro rozdání dotazníků. O této skutečnosti byli informováni také třídní učitelé. Dotazníky byly rozdány respondentům osobně. Požádala jsem respondenty o pravdivé vyplnění dotazníků. Z mé strany jim byly sděleny všechny důležité informace vztahující se k vyplnění dotazníku. Především byla také zdůrazněna anonymita dotazníků.

Počet respondentů v 7. třídě byl 23. Respondentů v 9. třídě bylo 19. Celkem od žáků bylo vybráno z obou tříd 42 dotazníků. Od rodičů žáků 7. třídy bylo na rodičovském sdružení vybráno 12 dotazníků. Od rodičů žáků 9. třídy bylo vybráno 8 dotazníků. Celkem od rodičů obou tříd bylo vybráno 20 dotazníků. Bylo tedy celkem osloveno 62 respondentů. Návratnost všech dotazníků byla 100 %, jelikož jsem je měla možnost ihned osobně vybrat. Všichni respondenti se aktivně zúčastnili dotazníkového šetření. Dotazník je uveden v příloze 1.

4. VÝSLEDKY VÝZKUMU

4.1 Výsledky dotazníků pro žáky 2. stupně základní škol

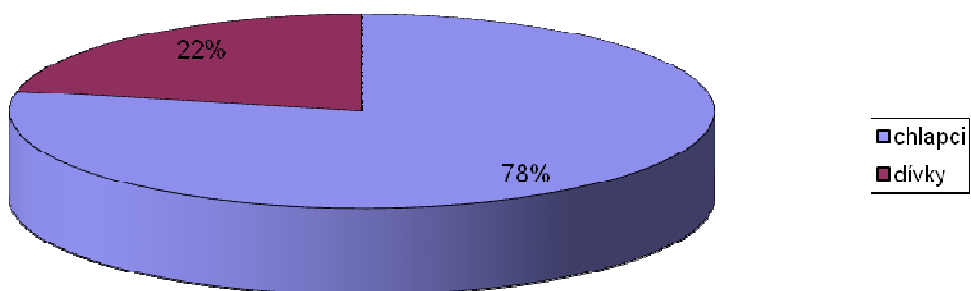
Graf 1 Počet dívek a chlapců v 9. třídě ZŠ (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Na otázku č. 1 „Pohlaví“ odpovídali respondenti, kterými byli žáci 9. třídy. Chlapců v 9. třídě bylo celkem 10 (53 %) a dívek 9 (47 %). Celkem na tuto otázku odpovídalo 19 respondentů

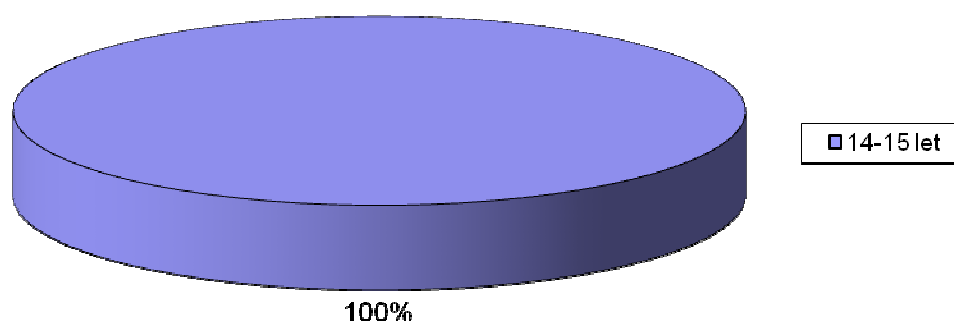
Graf 2 Počet dívek a chlapců v 7. třídě ZŠ (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Otázka č. 1 týkající se pohlaví se vztahovala i k žákům 7. třídy. Mezi žáky bylo celkem 18 (78 %) chlapců a 5 (22 %) dívek.

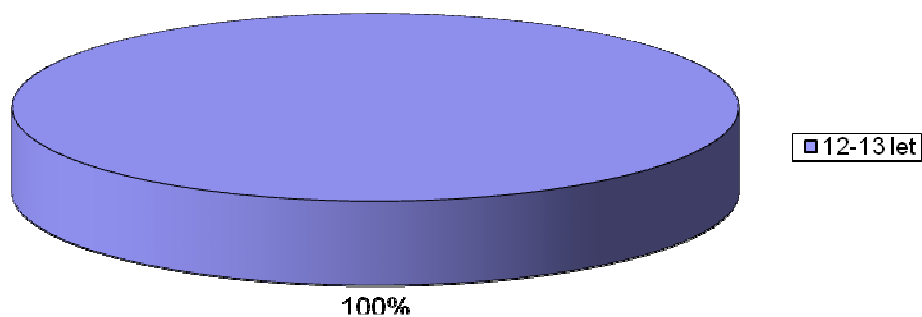
Graf 3 Věk respondentů v 9. třídě (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf se vztahuje k otázce č. 2 „Věk“. Otázka byla zodpovězena žáky 9. třídy. Respondentů ve věku 14-15 let bylo 19 (100 %).

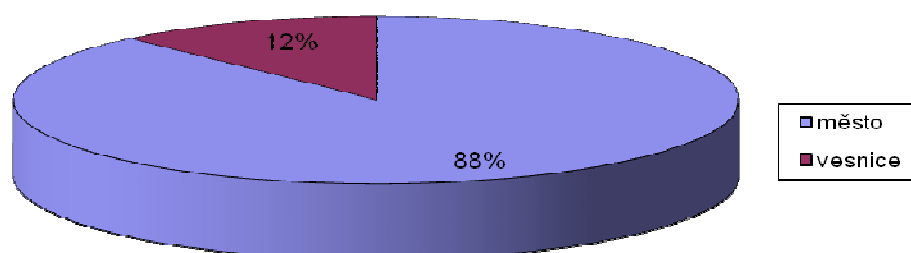
Graf 4 Věk respondentů v 7. třídě (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Věk respondentů 7. třídy se pohyboval v rozmezí 12-13 let. Celkový počet 23 respondentů představoval 100 %.

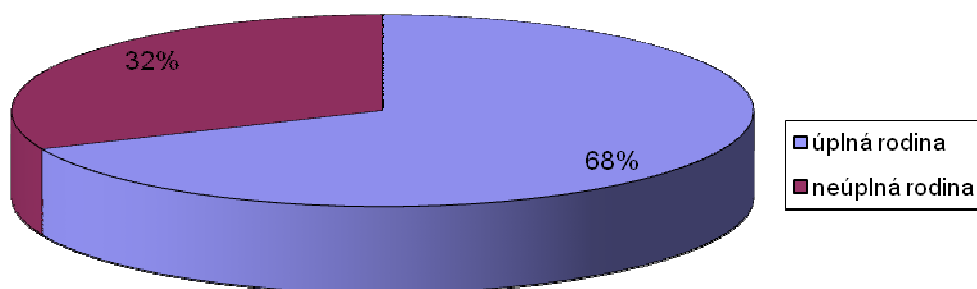
Graf 5 Bydliště žáků 7. a 9. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

V otázce č. 3 mohli volit respondenti následující možnosti. Respondenti odpovídali, zda bydlí ve městě či na vesnici. V 7. a 9. třídě celkem 37 žáků (88 %) bydlí ve městě, 5 žáků (12 %) na vesnici.

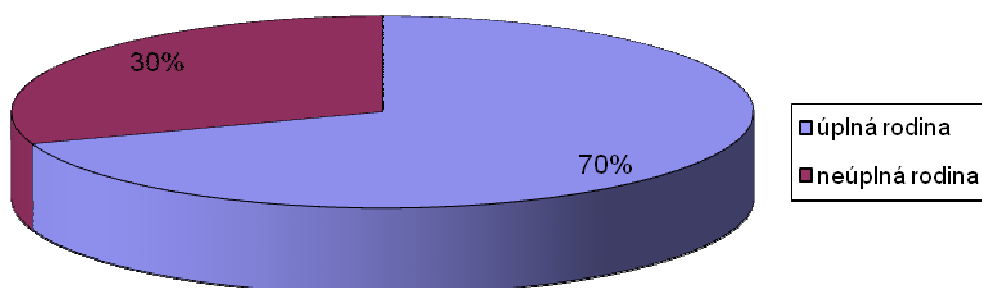
Graf 6 Rodinné zázemí respondentů 9. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Otázka č. 4 souvisí s otázkou rodinného zázemí žáků. Z úplné rodiny bylo celkem 13 (68 %) respondentů a z neúplné 6 (32 %).

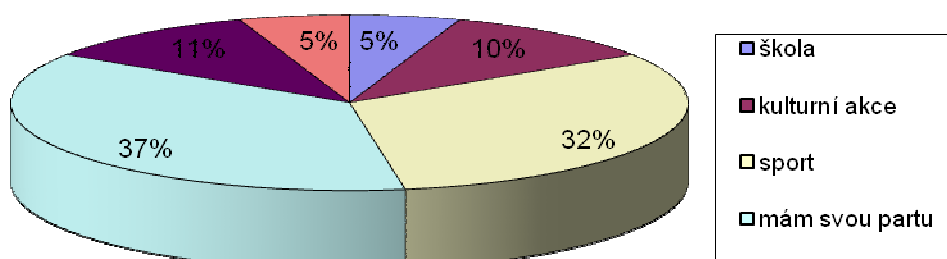
Graf 7 Rodinné zázemí respondentů 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Na otázku č. 4 16 (70 %) respondentů uvádí, že jsou z úplné rodiny a 7 (30 %) z nich je z neúplné rodiny.

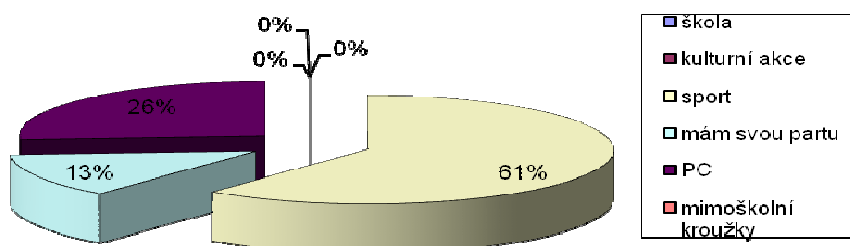
Graf 8 Záliby žáků 9. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf 8 se vztahuje k otázce č. 5 a znázorňuje výběr několika možností týkajících se zálib. Do školy chodí z 9. třídy s oblibou 1 žák (5 %), kulturních akcí se účastní dva žáci (11 %), zájem o sport má 6 (32 %) žáků. Mezi žáky, kteří nemají záliby a svůj volný čas nejraději tráví s partou, patří 7 (36 %) respondentů. Mezi další záliby patří počítače a tuto možnost vyplnili celkem 2 (11 %) žáků. K ostatním zálibám se vztahovaly i mimoškolní kroužky. Tuto možnost zvolil 1 žák (5 %).

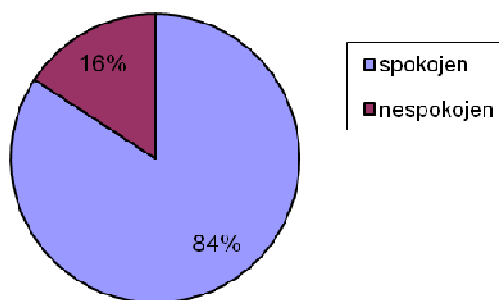
Graf 9 Záliby žáků 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Respondenti si vzhledem k 5. otázce vybrali: školu (0 %), kulturní akce (0 %), sport 14 (61 %), parta 3 (13 %), PC 6 (26 %) a mimoškolní kroužky (0 %).

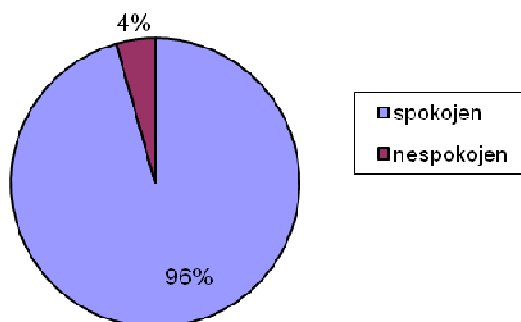
Graf 10 Spokojenost žáků 9. třídy s třídním kolektivem

Zdroj : Vlastní výzkum

V grafu 10, který souvisí s otázkou č. 6, respondenti odpovídali na to, jak jsou spokojeni s třídním kolektivem. Z toho 16 (84 %) žáků je spokojeno s třídním kolektivem a zbývajících 3 žáci (16 %) jsou nespokojeni.

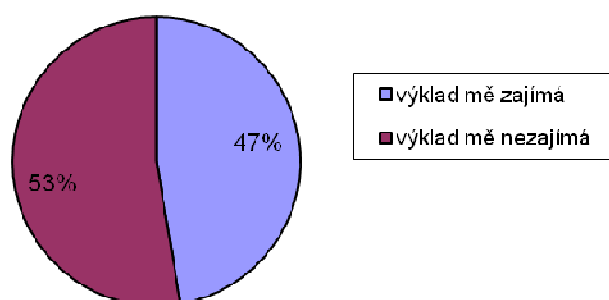
Graf 11 Spokojenost žáků 7. třídy s třídním kolektivem

Zdroj : Vlastní výzkum

Na otázku č. 6 odpovídali respondenti ze 7. třídy a 22 (96 %) z nich je spokojeno s třídním kolektivem a jeden žák (4 %) je nespokojen.

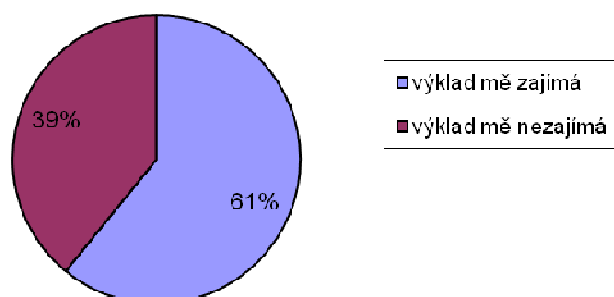
Graf 12 Míra sledovanosti výkladu pedagoga žáky 9. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

V otázce č. 7 šlo o to zjistit, jakou pozornost věnují žáci 9. třídy výkladu pedagoga. Celkem 9 (47 %) žáků uvedlo, že je výklad zajímavý a 10 (53 %) žáků výklad nezajímá.

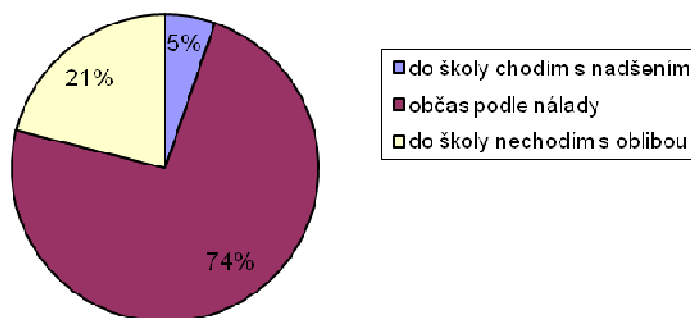
Graf 13 Míra sledovanosti výkladu pedagoga žáky 7. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

V otázce č. 7 14 (61 %) respondentů odpovědělo, že je výklad zajímavý a 9 (39 %) žáků nevěnuje výkladu dostatečnou pozornost.

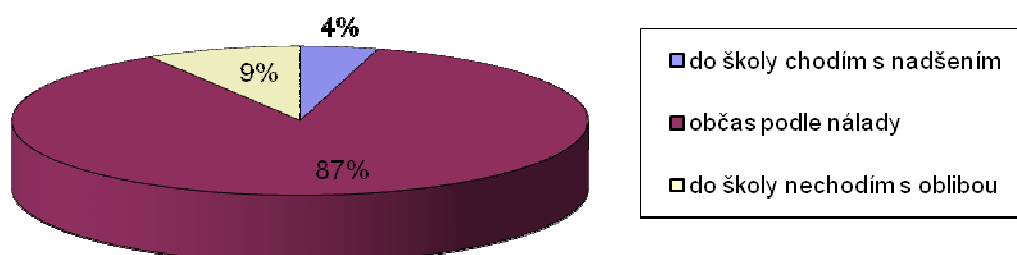
Graf 14 Zájem o školu a pravidelná školní docházka u žáků 9. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf 14 se vztahuje k otázce č. 8 a znázorňuje, že do školy chodí s nadšením jeden žák (5 %), občas chodí do školy 14 (74 %) respondentů a do školy nechodí s oblibou 4 žáci (21 %).

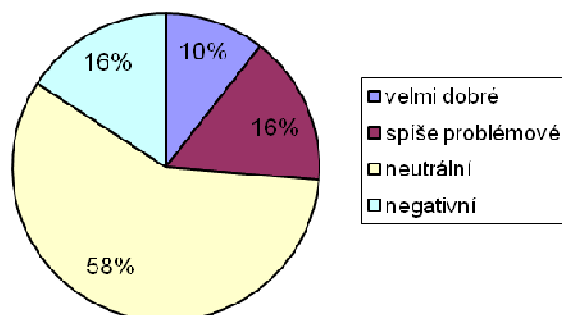
Graf 15 Zájem o školu a pravidelná školní docházka u žáků 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Z výsledku grafu 17 u otázky č. 8 bylo zjištěno, že 1 žák (4 %) chodí do školy s nadšením, občas chodí do školy 20 (87 %) žáků a 2 žáci (9%) uvádějí, že do školy nechodí s oblibou.

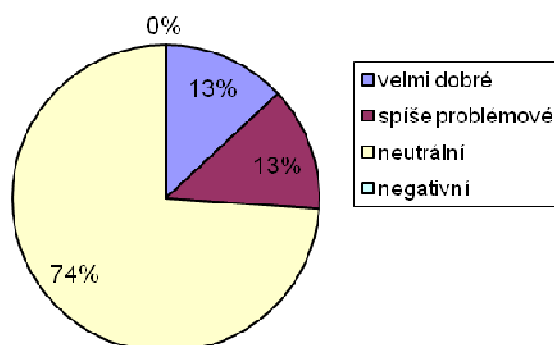
Graf 16 Vztahy žáků 9. třídy s vyučujícími

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf 16 znázorňuje, vztahy žáků 9. třídy k vyučujícím. Graf souvisí s otázkou č. 9 a z grafu 16 vyplývá, že 2 žáci (11 %) mají s pedagogy velmi dobré vztahy, 3 (16 %) z nich mají problémový vztah s pedagogem, 11 (57 %) má neutrální vztah s vyučujícími, u 3 žáků (16 %) převažuje negativní vztah s učiteli.

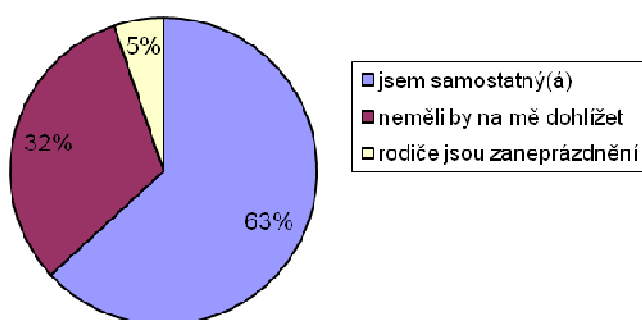
Graf 17 Vztahy žáků 7. třídy s vyučujícími

Zdroj : Vlastní výzkum

Z výsledků grafu 17 (otázka č. 9) vyplývá, že 3 žáci (13 %) vychází s pedagogy velmi dobře, 3 žáci (13 %) mají problémy s vyučujícími, u 17 (74 %) žáků je vztah s pedagogem neutrální a (0 %) nikdo z žáků 7. třídy nemá negativní vztah s učiteli.

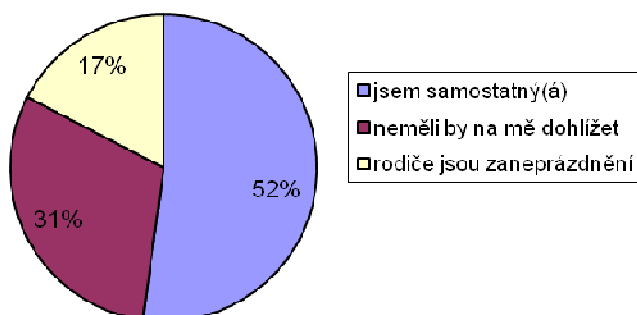
Graf 18 Dohled rodičů na řádnou přípravu do školy z pohledu žáků 9. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

Tento graf souvisí s otázkou č. 10, která se týká pohledu dětí na dohled jejich rodičů nad řádnou přípravou do školy. Z toho 12 (63 %) respondentů z 9. třídy uvedlo, že jsou samostatní a školu zvládají i bez pomoci, 6 (32 %) žáků si nepřeje, aby na ně rodiče dohlíželi a u jednoho žáka (5 %) jsou rodiče zaneprázdnění.

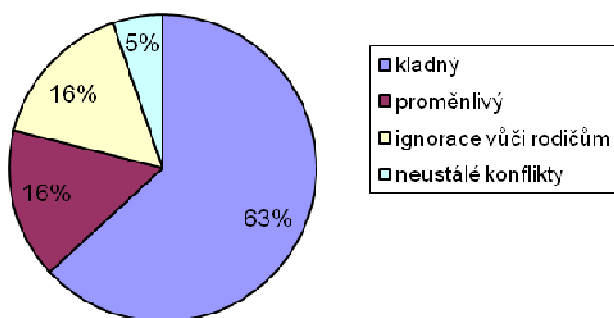
Graf 19 Dohled rodičů na řádnou přípravu do školy z pohledu žáků 7. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

Na otázku č. 10 odpovědělo na možnost jsem samostatný 12 (53 %) žáků, neměli by na mě dohlížet 7 (30 %) respondentů a u čtyř žáků (17 %) jsou rodiče zaneprázdnění.

Graf 20 Vztah s rodiči z pohledu žáků 9. třídy

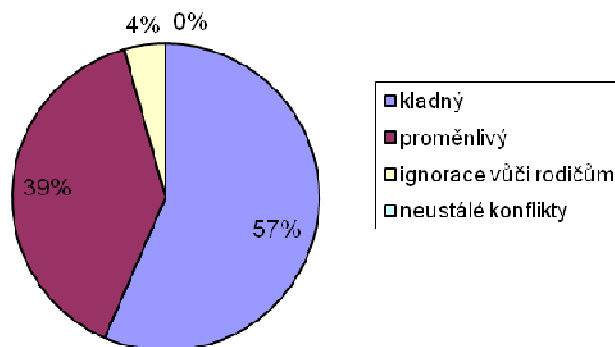

Zdroj : Vlastní výzkum

Na otázku č. 11 „Vycházíš se svými rodiči?“ odpovědělo 12 (63 %) respondentů, že jejich vztah s rodiči je kladný, 3 (16 %) žáků má s rodiči proměnlivý

vztah, 3 žáci (16 %) rodiče ignorují a vyhýbají se konfliktu s nimi a jeden žák (5 %) přichází s rodiči neustále do konfliktu.

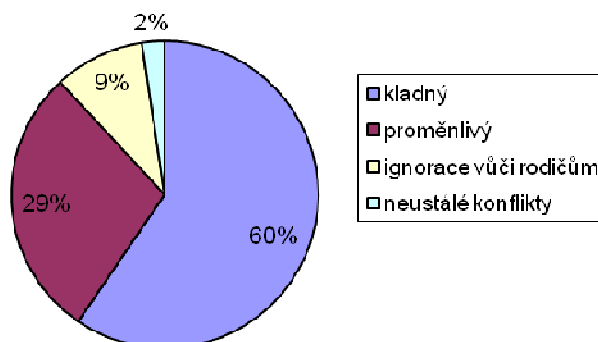
Graf 21 Vztah s rodiči z pohledu žáků 7. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

V otázce č. 1 „Vycházíš se svými rodiči?“ odpověděli respondenti ze 7. třídy následovně: 13 (57 %) dětí vychází se svými rodiči bez problémů, u devíti dětí (39 %) převažuje proměnlivý vztah s rodiči a jeden žák (4 %) své rodiče ignoruje a od konfliktu s nimi utíká, žádný žák (0 %) nemá s rodiči neustálé konflikty.

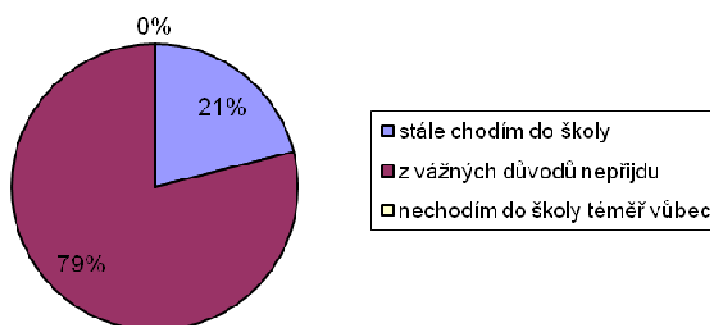
Graf 22 Vztah s rodiči z pohledu žáků 7. a 9. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

K otázce č. 11 „Vycházíš se svými rodiči?“ odpovědělo celkem z obou tříd 25 (59 %) respondentů na to, že má s rodiči kladný vztah, u 12 (29 %) převažuje odpověď proměnlivý vztah s rodiči, 4 (10 %) zvolilo možnost ignorace vůči rodičům během konfliktu, neustálé konflikty s rodiči má jeden žák (2 %).

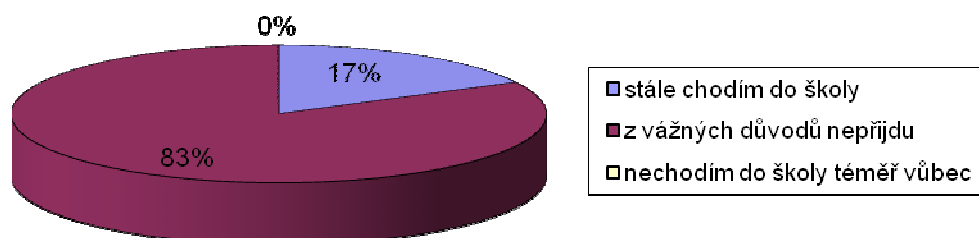
Graf 23 Školní docházka u žáků 9. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

Otázka č. 12 „Chodíš pravidelně do školy?“ byla určena pro respondenty z 9. třídy. Z výsledků dotazníků bylo zjištěno, že 4 žáci (21 %) chodí stále do školy, 15 (79 %) žáků do školy z vážných důvodů nepříjde a (0 %) žádný žák nezvolil možnost „nechodím do školy téměř vůbec.“

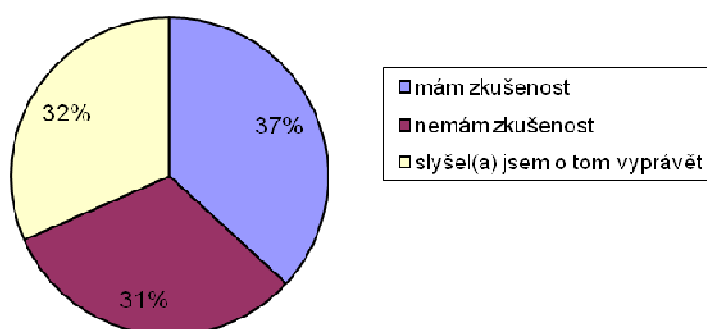
Graf 24 Školní docházka u žáků 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf je součástí otázky č. 12 „Chodíš pravidelně do školy?“ Žáci 7. třídy odpověděli následovně: 4 žáci (17 %) chodí stále do školy, 19 (83 %) z vážných důvodů nepřijde a (0 %) žádný z žáků neodpověděl, že nechodí do školy téměř vůbec.

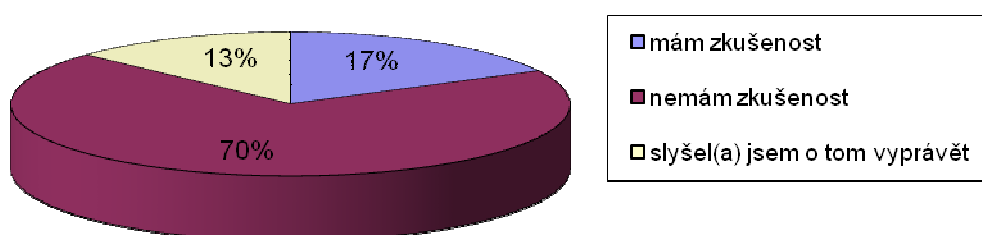
Graf 25 Zkušenosti žáků 9. třídy se šikanou svých spolužáků

Zdroj : Vlastní výzkum

Z výsledků grafu, který se vztahuje k otázce č. 13, týkající se zkušenosti žáků se šikanou svých spolužáků vyplývá, že 7 (36 %) žáků má zkušenost, 6 (32 %) žáků nemá zkušenost a 6 (32 %) žáků o šikaně slyšelo vyprávět. Výsledky tohoto grafu souvisejí s odpověďmi respondentů 9. třídy.

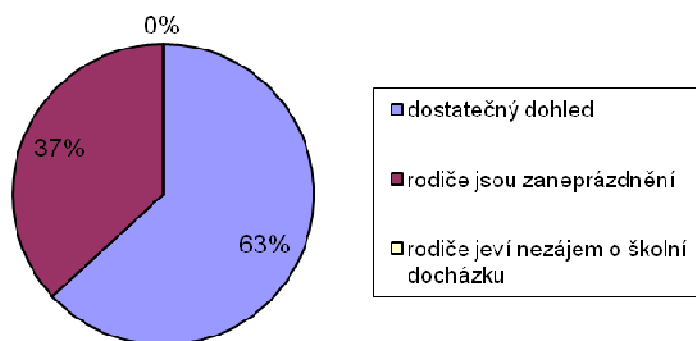
Graf 26 Zkušenosti žáků 7. třídy se šikanou svých spolužáků (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf souvisí s otázkou č. 13: „Máš sám zkušenosti se šikanou nebo šikanou svých spolužáků?“ 4 (17 %) žáků má zkušenost, 16 (70 %) respondentů nemá zkušenost a 3 (13 %) o šikaně slyšelo vyprávět.

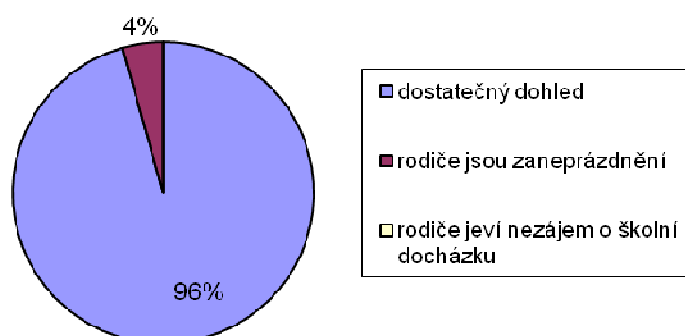
Graf 27 Dohled rodičů nad pravidelnou školní docházkou z pohledu dětí 9. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

Na otázku č. 14: „Dohlízejí na tebe rodiče, abys do školy chodil pravidelně?“ odpovědělo 12 (63 %) žáků, že rodiče na ně dostatečně dohlízejí, u 7 (37 %) dětí jsou rodiče zaneprázdnění a u žádného respondenta (0 %) se neobjevuje označená možnost nedostatečného zájmu rodičů o školní docházku.

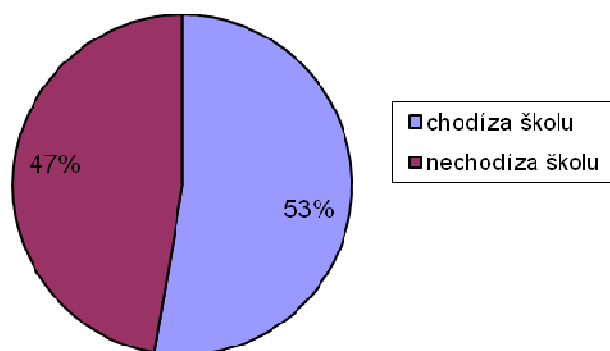
Graf 28 Dohled rodičů nad pravidelnou školní docházkou z pohledu dětí 7. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

V odpovědích na otázku č. 14 „Dohlížíjí na tebe rodiče, abys do školy chodil pravidelně?“ 22 (96 %) respondentů uvedlo, že na ně rodiče dostatečně dohlížíjí, jeden respondent (4 %) uvedl, že jsou jeho rodiče zaneprázdnění a žádný z žáků (0 %) neodpověděl, že rodiče jeví absolutní nezájem o školní docházku.

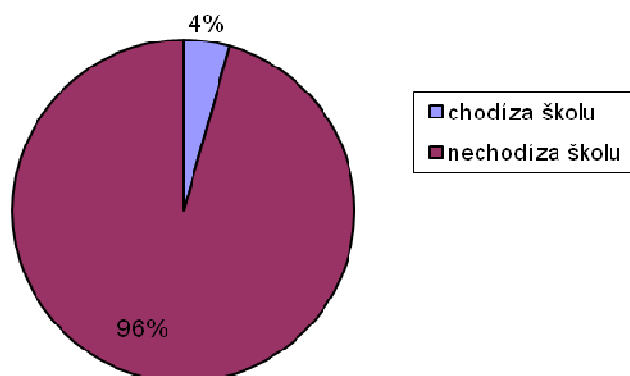
Graf 29 Míra záškoláctví u žáků 9. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

Na otázku č. 15 „Byl(a) jsi někdy za školou?“ uvedlo 10 (53 %) respondentů v 9. třídě, že chodí za školu a 9 (47 %), že za školu nechodí.

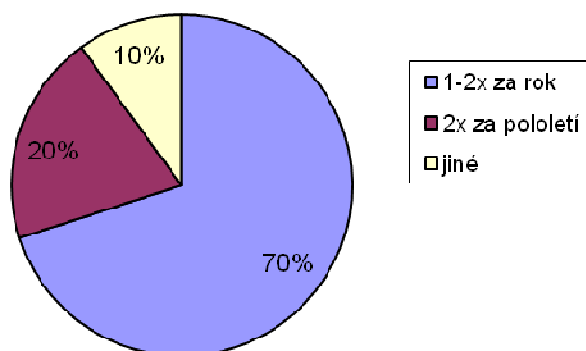
Graf 30 Míra záškoláctví u žáků 7. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

K otázce č. 15 „Byl(a) jsi někdy za školou?“ jeden respondent (4 %) uvedl, že chodí za školu a zbývajících 22 respondentů (96 %) za školu nechodí.

Graf 31 Jak často chodí za školu žáci 9. třídy

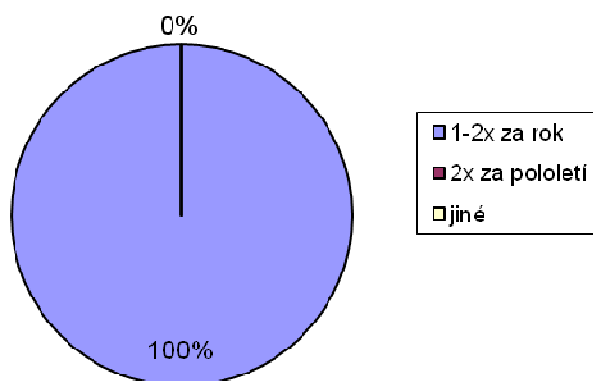
Zdroj : Vlastní výzkum

Otázka č. 16 „Jak často chodíš za školu?“ se vztahuje k odpovědím respondentů 9. třídy. Z toho 7 žáků (70 %) chodí za školu 1-2x za rok, 2 (20 %) 2x za pololetí a jeden respondent (10 %) odpověděl možností jiné, což zobrazuje tabulka „Jak často chodí za školu žáci 9. třídy.“

Tabulka 1 Jak často chodí za školu žáci 9. třídy

odpověď - jiné	počet odpovědí
1x za školou	1

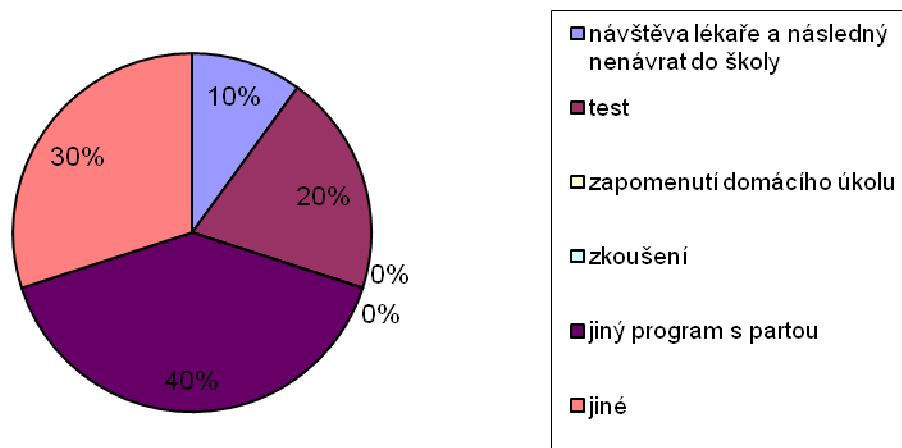
Graf 32 Jak často chodí za školu žáci 7. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

Otázka č. 16 „Jak často chodíš za školu?“ zobrazuje odpovědi, ve kterých jeden respondent uvedl 1-2x za rok a ostatní možnost 2x za pololetí a možnost jiné nikdo nevyplnil (0 %).

Graf 33 Nejčastější důvody záškoláctví u žáků 9. třídy

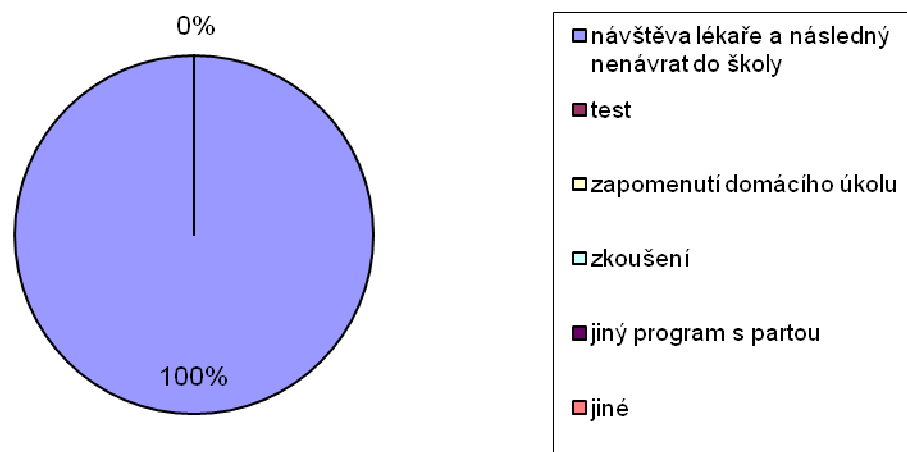
Zdroj : Vlastní výzkum

Graf souvisí s otázkou č. 17 „Z jakého důvodu chodíš za školu?“ Respondenti ve svých odpovědích uvádí: jeden žák (10 %) nechodí do školy z důvodu návštěvy lékaře a následného nenávratu do školy, 2 žáci (20 %) nepřijdou do školy kvůli testu, nikdo z žáků (0 %) si nevybral možnost zapomenutí domácího úkolu a zkoušení, 4 žáci (40 %) mají jiný program s partou, možnost jiné vyplnili 3 žáci (30 %), což znázorňuje tabulka 2 „Nejčastější důvody záškoláctví u žáků 9. třídy.

Tabulka 2 Nejčastější důvody záškoláctví u žáků 9. třídy

odpověď - jiné	počet odpovědí
nepravidelně	1
nechuť ke škole	2

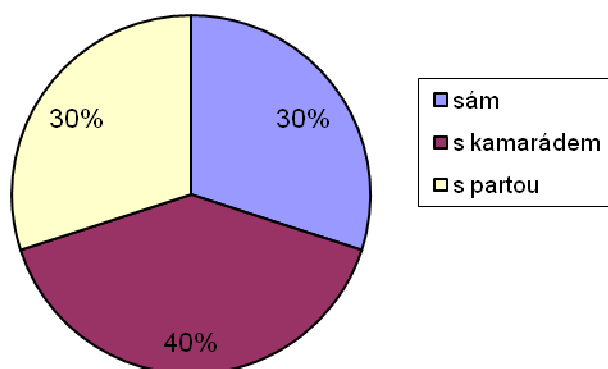
Graf 34 Nejčastější důvody záškoláctví u žáků 7. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf se vztahuje k otázce č. 17 „Z jakého důvodu chodíš za školu?“ Jen jeden žák zvolil možnost návštěva lékaře a následný nenávrat do školy. Ostatní žáci za školu nechodí a z tohoto důvodu nebyla od respondentů u ostatních možností žádná odpověď (0 %).

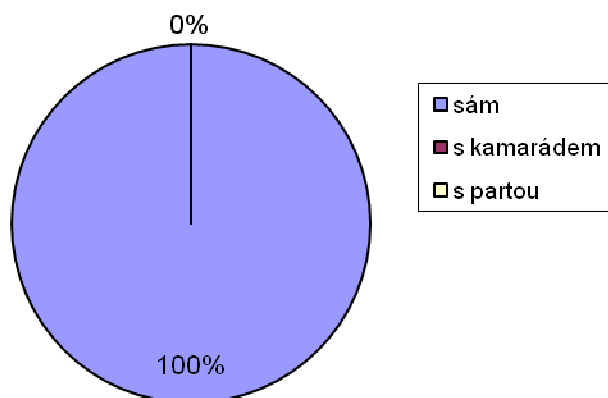
Graf 35 Chodí za školu žáci 9. třídy sami nebo s někým

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf znázorňuje, zda žáci 9. třídy chodí za školu sami nebo s někým a vztahuje se k otázce č. 18. Z toho 3 žáci (30 %) chodí za školu sami, 4 (40 %) chodí za školu s kamarády, 3 (30 %) chodí za školu s partou.

Graf 36 Chodí za školu žáci 7. třídy sami nebo s někým

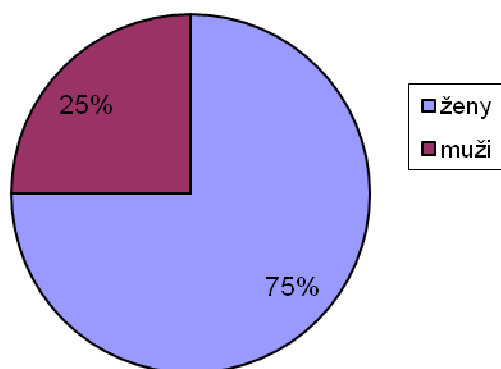

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf je součástí otázky č. 18 „Chodíš za školu sám nebo s někým?“ Z výsledků grafu u respondentů 7. třídy vyplývá, že jen jeden žák chodí za školu sám, ostatní možnosti nebyly žáky vyplněny z toho důvodu, že pouze jeden žák chodí za školu.

4.2 Výsledky dotazníků pro rodiče žáků 2. stupně základní školy

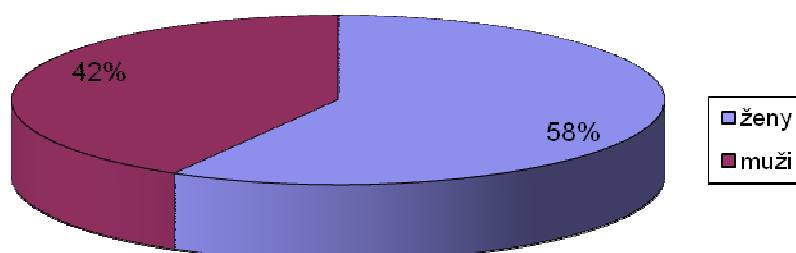
Graf 1 Rodiče dětí 9. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

Tento graf souvisí s otázkou č. 1 pro rodiče „Pohlaví“. Muži byli celkem dva (25 %), žen bylo šest (75 %).

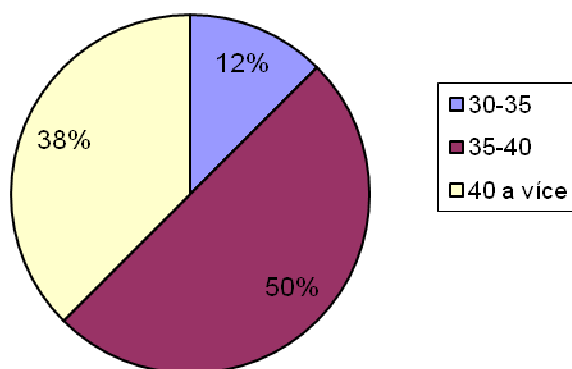
Graf 2 Rodiče dětí 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf je součástí otázky č. 1 „Pohlaví“ pro rodiče žáků 7. třídy. Z rodičů dětí 7. třídy bylo 7 (58 %) žen a 5 (42 %) mužů.

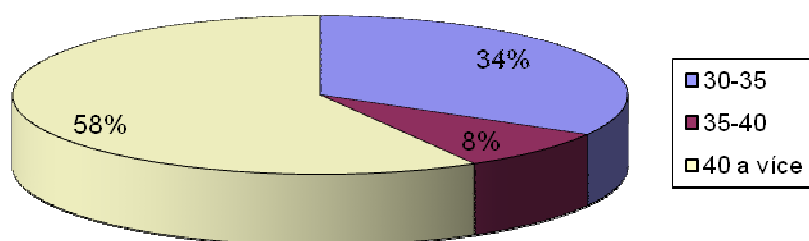
Graf3 Věk rodičů dětí 9. třídy

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf se vztahuje k otázce č. 2 „Věk“, na kterou odpovídali rodiče žáků 9. třídy. Z toho jeden rodič (13 %) byl ve věku 30-35 let, 4 rodiče (49 %) ve věku 35-40 let a 3 rodiče (38 %) ve věku 40 a více.

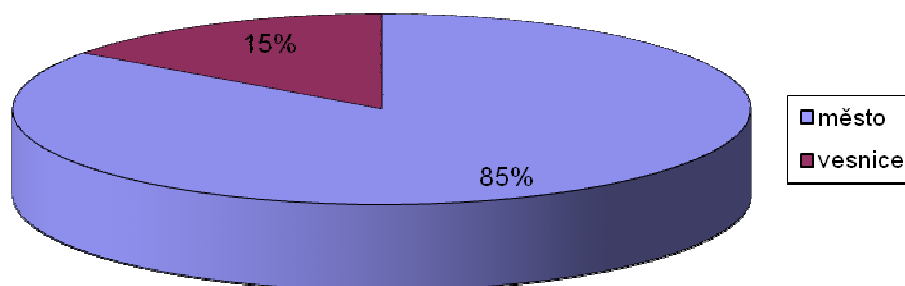
Graf 4 Věk rodičů dětí 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Tento graf je součástí otázky č. 2 „Věk“. Ve věku 30-35 let byli 4 respondenti (33 %), 35-40 let jeden respondent (8 %), 40 let a více 7 (59 %) respondentů.

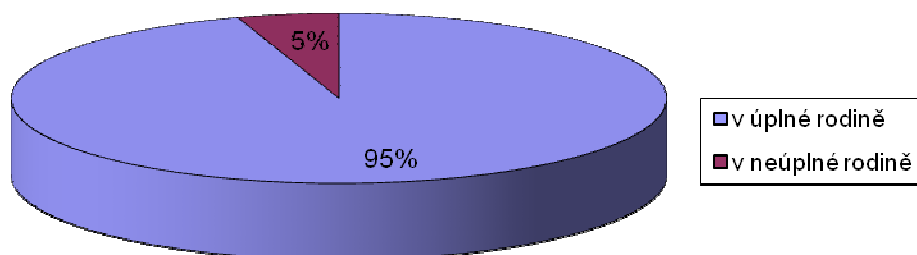
Graf 5 Bydliště rodičů (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf je v souvislosti s otázkou č. 3 „Bydliště“. Z výsledků vyplývá, že 17 (85 %) rodičů z obou tříd zvolilo možnost město a 3 (15 %) vesnice.

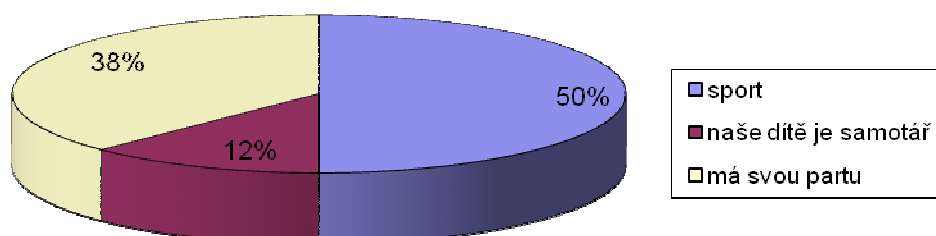
Graf 6 V jaké rodině vyrůstají děti dle rodičů? (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Otázku č. 4 zobrazuje tento graf. Týká se toho, v jaké rodině vyrůstají děti dle rodičů. Rodiče z obou tříd odpovídají následovně: 19 (95 %) rodičů tvrdí, že jejich děti vyrůstají v úplné rodině a jeden z rodičů (5 %) uvádí, že jeho dítě vyrůstá v neúplné rodině.

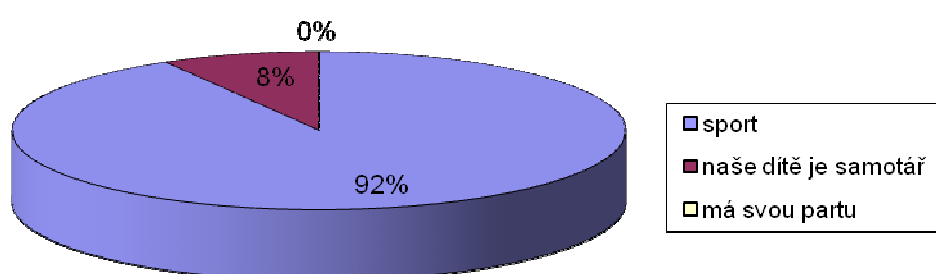
Graf 7 Pohled rodičů dětí 9. třídy na jejich volný čas (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf souvisí s otázkou č. 5 „Víte, jak Vaše dítě tráví volný čas?“ Možnost sportovní aktivity si vybrali 4 rodiče (49 %), dítě je samotář jeden rodič (13 %), má svou partu 3 rodiče (38 %).

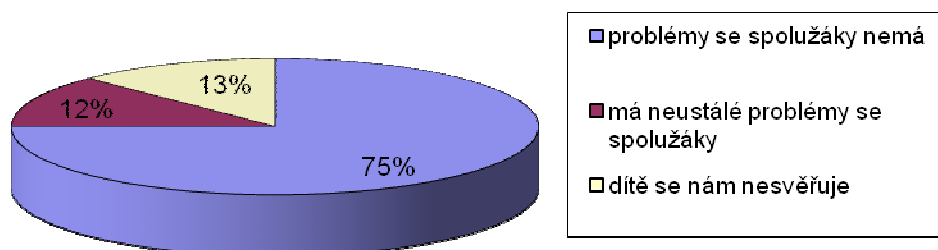
Graf 8 Pohled rodičů dětí 7. třídy na jejich volný čas (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf se vztahuje k otázce č. 5 „Víte, jak Vaše dítě tráví volný čas?“ Z výsledků lze rozpoznat, že 11 (92 %) rodičů zvolilo možnost sportovní aktivity, jeden rodič (8 %) si vybral možnost, že jeho dítě je samotář a možnost má svou partu si nevybral nikdo z rodičů (0 %).

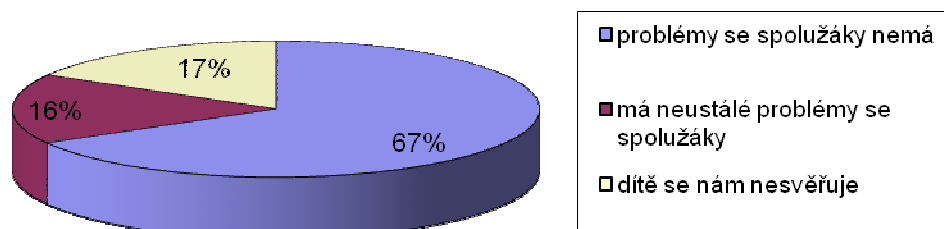
Graf9 Jaké vztahy mají děti 9. třídy se spolužáky dle rodičů (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf znázorňuje otázku č. 6 „Svěřuje se Vám dítě s problémy, které má se svými spolužáky?“ Z toho 6 (74 %) rodičů uvádí, že dítě problémy se spolužáky nemá, jeden z rodičů (13 %) tvrdí, že jejich dítě má problémy se spolužáky a jeden rodič (13 %) uvedl, že se mu dítě nesvěřuje.

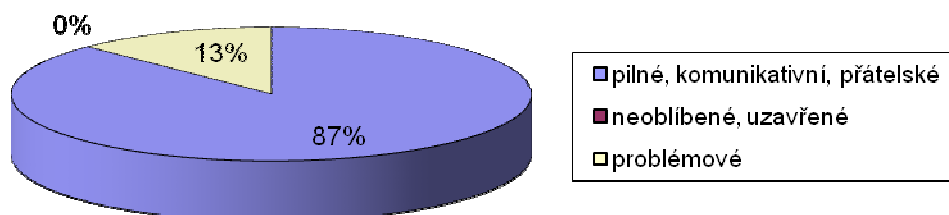
Graf 10 Jaké vztahy mají děti 7. třídy se spolužáky dle rodičů (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf se vztahuje k otázce č. 6 „Svěřuje se Vám dítě s problémy, které má se svými spolužáky?“. Celkem 8 rodičů (66 %) uvedlo, že dítě problémy se spolužáky nemá. Další dva rodiče (17 %) tvrdí, že jejich dítě má neustálé problémy se spolužáky a dle zbývajících dvou rodičů (17 %) nemá jejich dítě k nim žádnou důvěru.

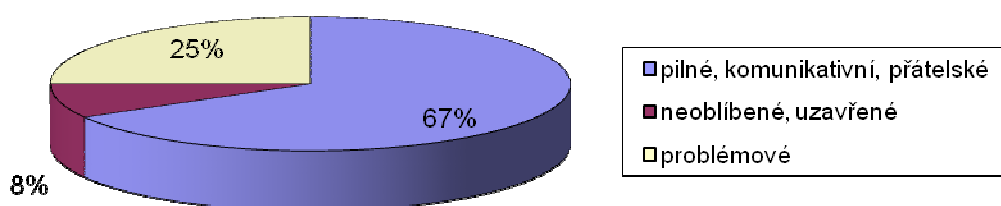
Graf 11 Chování žáků 9. třídy ve škole dle rodičů (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf je v souvislosti s otázkou č. 7 „Jaké je Vaše dítě ve škole?“ Dle 7 (87%) rodičů je jejich dítě pilné, přátelské a komunikativní. Nikdo však nevyplnil možnost, že by dítě bylo neoblíbené a uzavřené (0 %) a dle jednoho rodiče (13 %) je jeho dítě spíše problémové.

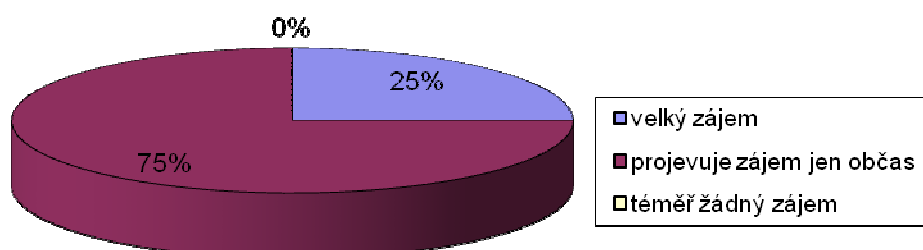
Graf 12 Chování žáků 7. třídy ve škole dle rodičů (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf obsahuje otázku č. 7 „Jaké je Vaše dítě ve škole?“ Celkem 8 (67 %) rodičů si vybralo možnost dítě je pilné, přátelské, komunikativní. Zbývajících jeden rodič (8 %) uvedl, že jeho dítě je neoblíbené, uzavřené a dle tří rodičů (25 %) je jejich dítě problémové.

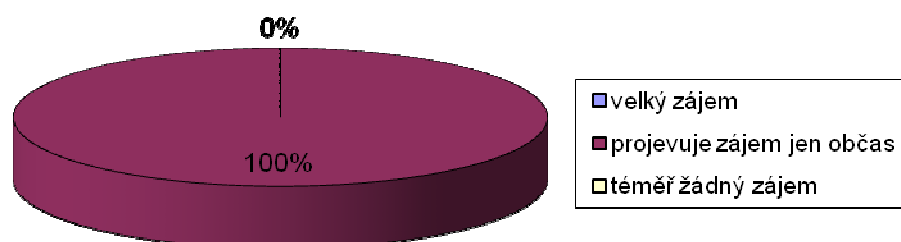
Graf 13 Projevuje dítě rodičů 9. třídy zájem o školu? (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf souvisí s otázkou č. 8 „Jaký zájem projevuje Vaše dítě o školu?“ Tato otázka byla položena rodičům žáků 9. třídy základní školy. Z toho dva rodiče (25 %) uvádějí, že jejich dítě má velký zájem o školu, 6 rodičů (75 %) odpovědělo, že dítě projevuje zájem o školu jen občas a nikdo z rodičů (0 %) nezvolil možnost, že by jejich dítě nemělo téměř žádný zájem o školu.

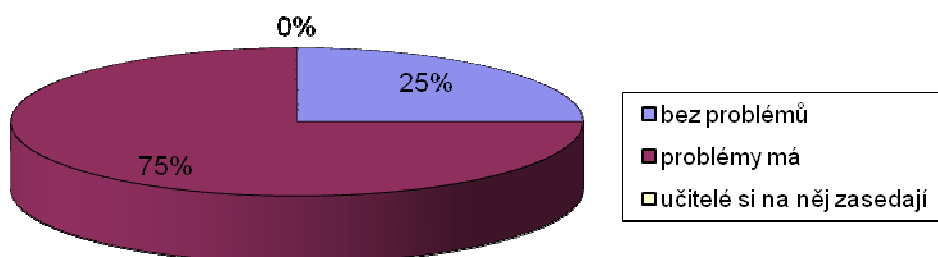
Graf 14 Projevuje dítě rodičů 7. třídy zájem o školu? (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Stejná otázka č. 8 „Jaký zájem projevuje Vaše dítě o školu?“ byla položena rodičům žáků 7. třídy ZŠ. Všechny 12 rodičů (100 %) si vybralo možnost, že dítě projevuje zájem jen občas. Ostatní možnosti téměř žádný zájem a velký zájem nikdo nezaškrtl.

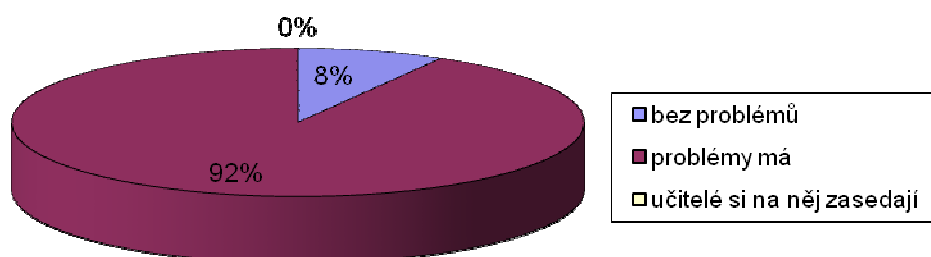
Graf 15 Má Vaše dítě v 9. třídě problémy s vyučujícím? (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Tento graf se vztahuje k otázce č. 9 „Svěřuje se Vám dítě s problémy, které má se svým vyučujícím?“ Celkem 2 rodiče (25 %) odpověděli, že jejich dítě nemá problémy s pedagogem. Možnost dítě má problémy s vyučujícím si vybralo 6 (75 %) rodičů a nikdo neodpověděl, že si na dítě pedagog zasedá (0%).

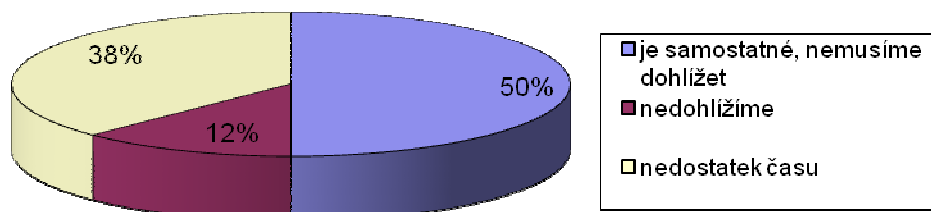
Graf 16 Má Vaše dítě v 7. třídě problémy s vyučujícími? (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf se vztahuje na tutéž otázku č. 9 „Svěruje se Vám dítě s problémy, které má se svým vyučujícím?“ Jeden rodič (8 %) odpověděl, že dítě problémy s pedagogem nemá, 11 (92 %) z nich odpovědělo, že problémy s pedagogem má a nikdo z rodičů (0 %) nezvolil možnost, že si na dítě učitelé zasedají.

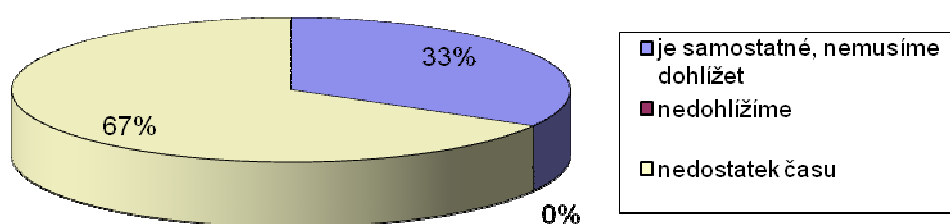
Graf 17 Dohled nad pravidelnou přípravou do školy rodičů dětí 9. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Tento graf naznačuje, že se vztahuje k otázce č. 10 „Vedete své dítě k tomu, aby se pravidelně učilo do školy? Celkem 4 rodiče (49 %) tvrdí, že jejich dítě je samostatné a nemusejí na něj dohlížet. Dále 1 rodič (13 %) na své dítě nedohlíží a zbývajících tři rodiče (38 %) nemají na své dítě dostatek času.

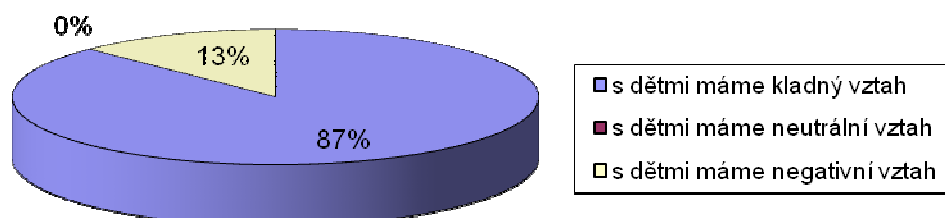
Graf 18 Dohled nad pravidelnou přípravou do školy rodičů dětí 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf znázorňuje dohled rodičů nad dětmi z hlediska přípravy do školy. Souvisí s otázkou č. 10 „Vedete své dítě k tomu, aby se pravidelně učilo do školy?“ Celkem 4 rodiče (33 %) odpověděli, že jejich dítě je samostatné a nemusejí na něj dohlížet, nikdo z rodičů (0 %) neodpověděl, že na dítě nedohlíží a 8 (67 %) rodičů má nedostatek času na dítě.

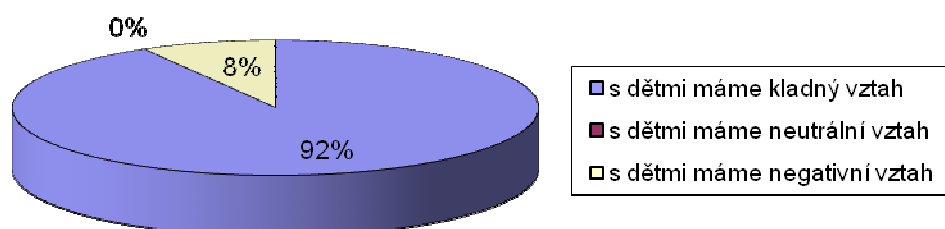
Graf 19 Vztah rodičů s dětmi 9. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf se týká vztahu rodičů s dětmi s dětmi a souvisí s otázkou č. 11 „Jaký je vztah mezi Vámi a vaším dítětem?“ Na tuto otázku 7 (87 %) rodičů odpovědělo, že mají s dítětem kladný vztah, nikdo z rodičů (0 %) nezvolil možnost, že mají neutrální vztah a jeden rodič (13 %) uvedl, že má s dítětem negativní vztah.

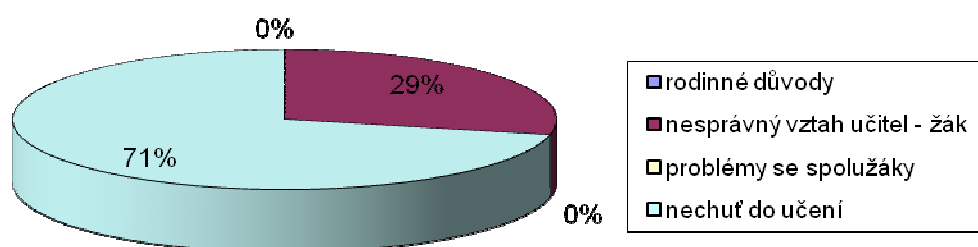
Graf 20 Vztah rodičů s dětmi 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf souvisí s otázkou č. 11 „Jaký je vztah mezi Vámi a vaším dítětem? Celkem 11 (92 %) rodičů má s dítětem kladný vztah, nikdo z rodičů (0 %) nemá s dítětem neutrální vztah a jeden rodič (8 %) s dítětem nevychází dobře.

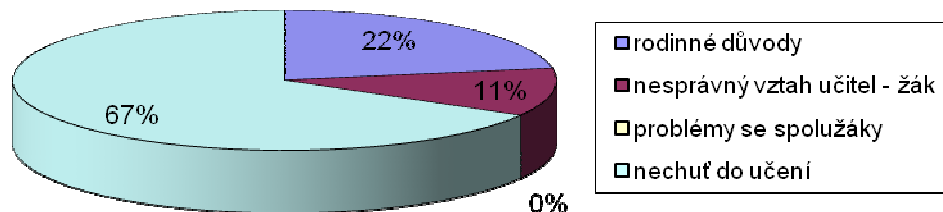
Graf 21 Důvody zhoršení prospěchu dle rodičů dětí 9. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf zobrazuje otázku č. 12, která se týká důvodů zhoršení prospěchu dítěte. Nikdo z rodičů (0 %) si nemyslí, že by se mohl zhoršit prospěchu z rodinných důvodů, dva rodiče (29 %) se domnívají, že zhoršení prospěchu je dáno nesprávným vztahem mezi učitelem a žákem. Nikdo z rodičů (0 %) se nedomnívá, že to může být problémy, která má se svými spolužáky a 5 rodičů (71 %) předpokládá, že zhoršení prospěchu je z důvodu nechuti do učení.

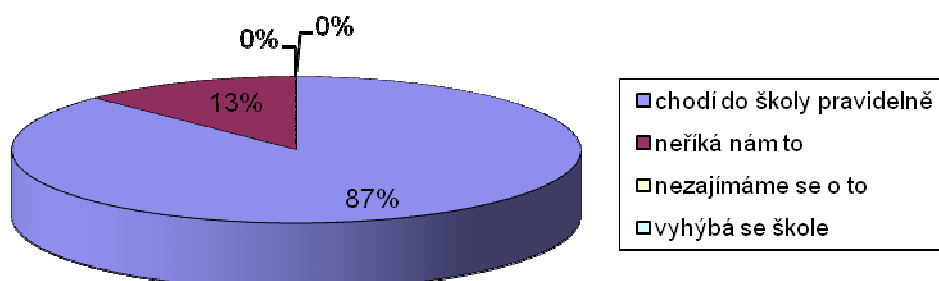
Graf 22 Důvody zhoršení prospěchu dle rodičů dětí 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf popisuje důvody zhoršení prospěchu. Souvisí s otázkou č. 12. Celkem 2 rodiče (22 %) si myslí, že prospěchu je zhoršen zejména z rodinných důvodů, jeden rodič (11 %) se domnívá, že je to nesprávným vztahem mezi pedagogem a žákem. Nikdo z rodičů (0 %) si nemyslí, že by zhoršení prospěchu souviselo s problémy, které má dítě se svými spolužáky a 6 rodičů (67 %) si vybralo možnost nechut' do učení.

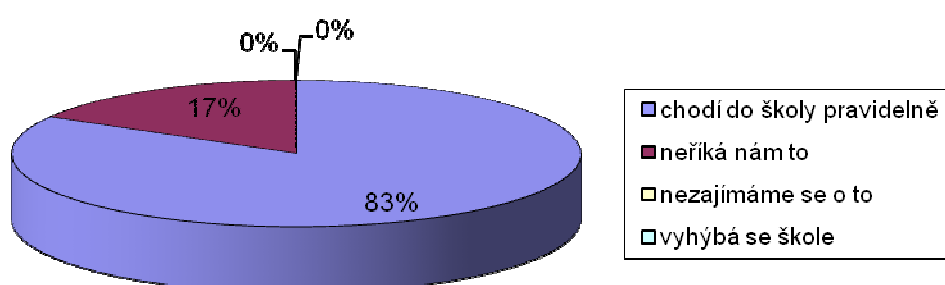
Graf 23 Vyhýbá se škole dítě 9. třídy dle rodičů? (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf zobrazuje otázku č. 13 pro rodiče „Myslíte si, že se Vaše dítě škole přímo vyhýbá?“ Podle 7 rodičů (87 %) chodí dítě do školy pravidelně. Jednomu rodiči (13 %) to dítě neříká. Nikdo z rodičů neodpověděl prostřednictvím možnosti nezajímáme se o to nebo dítě se škole vyhýbá.

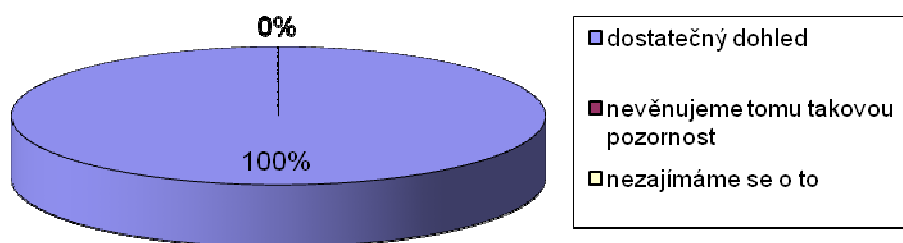
Graf 24 Vyhýbá se škole dítě 7. třídy dle rodičů? (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Tento graf se vztahuje k otázce č. 13 „Myslíte si, že se Vaše dítě škole přímo vyhýbá?“ Podle tvrzení 10 (83 %) rodičů dítě chodí do školy pravidelně, dvěma rodičům (17 %) se s tím dítě nesvědčí a nikdo z nich (0 %) nevedl, že by se dítě škole vyhýbalo nebo se o to nezajímají.

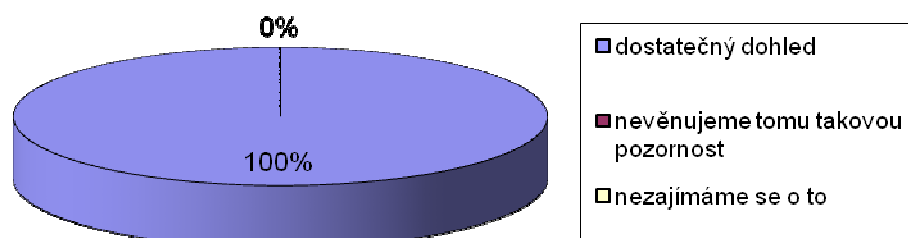
Graf 25 Dohled nad pravidelnou školní docházkou rodičů dětí 9. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf znázorňuje dohled rodičů nad pravidelnou školní docházkou a vztahuje se k otázce č. 14 „Navštěvuje Vaše dítě školu pravidelně?“ Celkem 8 rodičů (100 %) dbá na dostatečný dohled a zbývající možnosti týkající se nedostatečného dohledu a nezájmu o školní docházku si nikdo (0 %) nevybral.

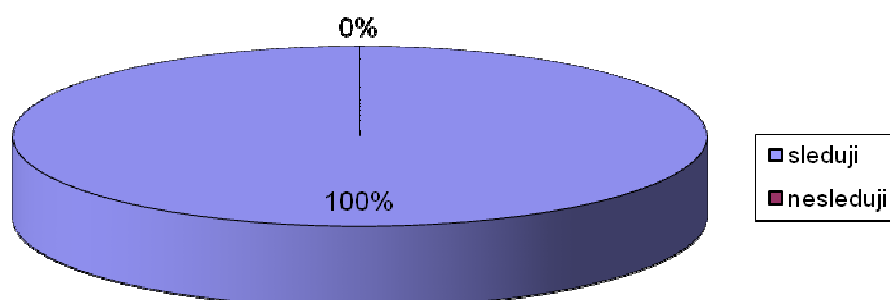
Graf 26 Dohled nad pravidelnou školní docházkou rodičů dětí 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf se týká otázky č. 14 „Navštěvuje Vaše dítě školu pravidelně?“ Celkem 12 rodičů (100 %) dostatečně dohlíží na své děti, zbývajících rodičů (0 %) si nezvolili žádnou z dalších nabízených možností, týkajících se nezájmu o školní docházku nebo nevěnování dostatečné pozornosti.

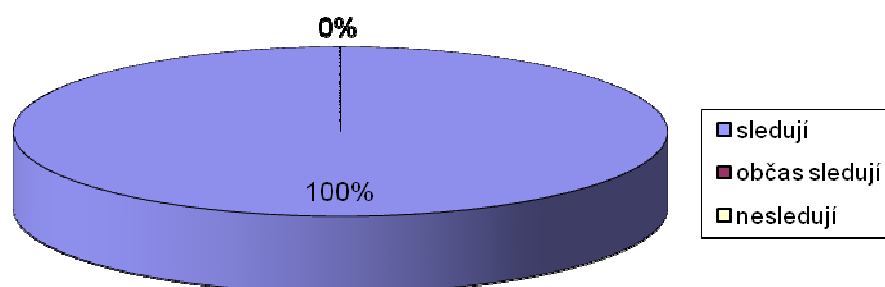
Graf 27 Sledování zameškaných hodin rodiči dětí 7. a 9. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf zobrazuje otázku č. 15 „Sledujete pravidelně počet zameškaných hodin Vašeho dítěte ve škole?“ Všichni rodiče 20 (100 %) z obou tříd sledují počet zameškaných hodin.

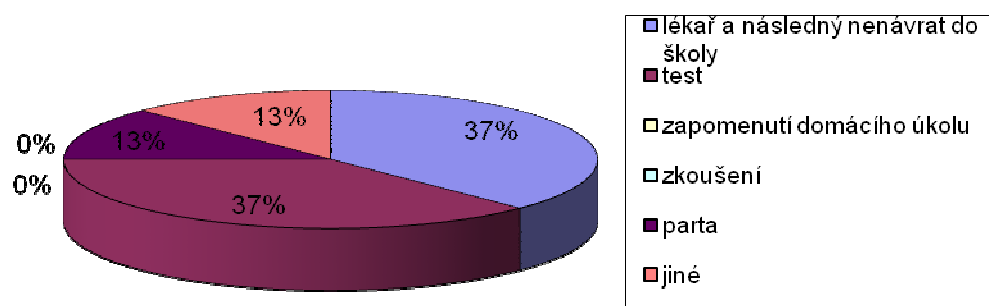
Graf 28 Včas omluvené hodiny rodiči žáků 7. a 9. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf se týká otázky č. 16 „Dbáte na to, aby dítě zameškané hodiny mělo včas omluvené?“ Rodiče z obou tříd v dostatečném počtu 20 (100 %) dbají na to, aby dítě mělo hodiny včas omluvené.

Graf 29 Důvody záškoláctví žáků 9. třídy dle rodičů (%)

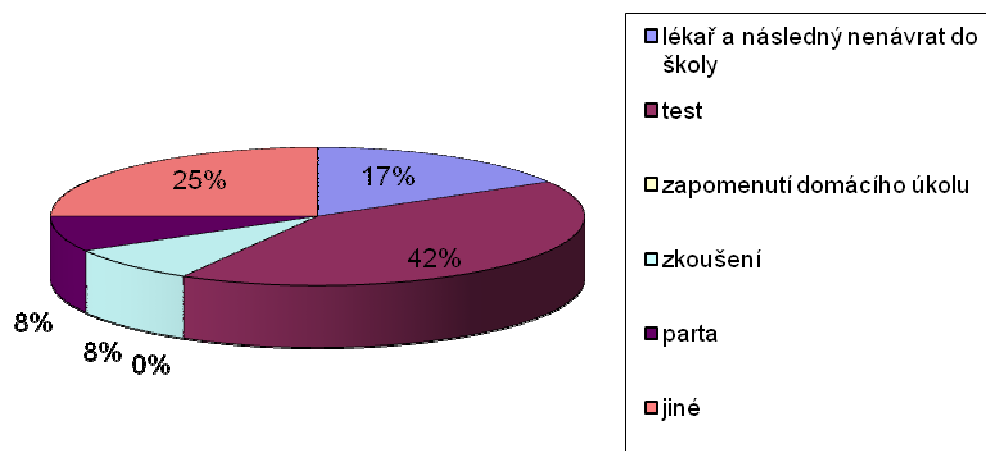
Zdroj : Vlastní výzkum

Tento graf se obecně týká otázky č. 17 „Co si myslíte o tom, proč děti nejčastěji chodí za školu?“ Celkem tři rodiče (37 %) uvedli, že podle nich je důvodem záškoláctví lékař a následný návrat do školy, 3 rodiče (37 %) si myslí, že je to kvůli testu, nikdo z rodičů (0 %) neoznačil odpověď zapomenutí úkolu a zkoušení, jeden z rodičů (13 %) uvedl, že je to partou a odpověď jiné vybral 1 rodič (13 %). Odpověď jiné je znázorněna v níže uvedené tabulce.

Tabulka 3 Důvody záškoláctví žáků 9. třídy dle rodičů

<i>Odpověď - jiné</i>	<i>Počet odpovědí</i>
Přístup pedagoga k žákovi – špatně nastavený systém školství	1

Graf 30 Důvody záškoláctví žáků 7. třídy dle rodičů (%)

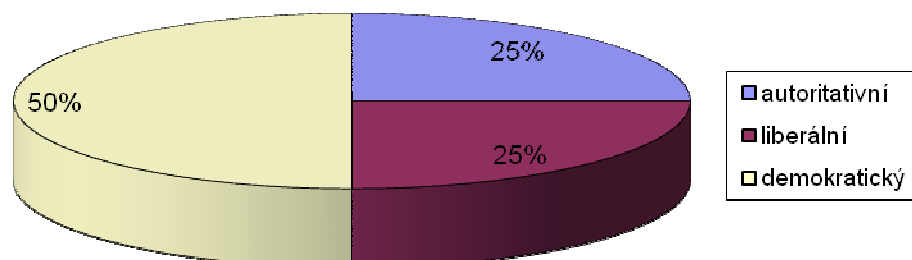
Zdroj : Vlastní výzkum

Graf navazuje na otázku č. 17 „Co si myslíte o tom, proč děti nejčastěji chodí za školu?“ Celkem dva rodiče (17 %) uvádějí jako důvod záškoláctví lékaře a následný nenávrat do školy, 5 rodičů (42 %) test, 1 rodič (8 %) zkoušení, jeden rodič (8 %) parta, nikdo z rodičů (0 %) zapomenutí domácího úkolu a k odpovědi jiné přešli 3 rodiče (25 %). Odpověď jiné zobrazuje následující tabulka.

Tabulka 4 Důvody záškoláctví žáků 7. třídy dle rodičů

Odpověď - jiné	Počet odpovědí
nevím	1
rodinné neshody	1
šikana	1

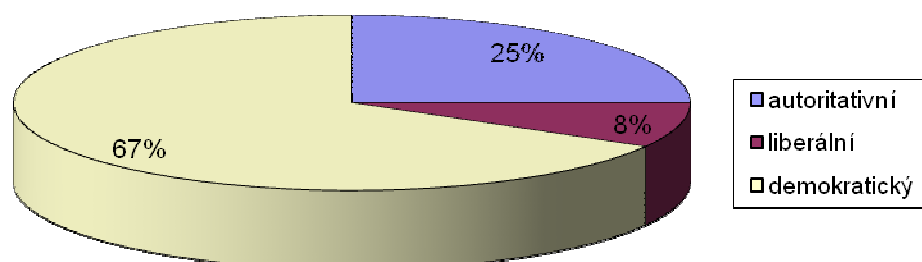
Graf31 Výchovný styl rodičů u žáků 9. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf je zaměřen na otázku č. 18 pro rodiče „Jaký výchovný styl ve výchově svého dítěte uplatňujete?“ Celkem 2 rodiče (25 %) odpověděli, že uplatňují autoritativní výchovný styl, 2 rodiče (25 %) uplatňují liberální a zbývajících 4 rodiče (50 %) vychovávají své děti demokraticky.

Graf32 Výchovný styl rodičů u žáků 7. třídy (%)

Zdroj : Vlastní výzkum

Graf souvisí s otázkou č. 18 „Jaký výchovný styl ve výchově svého dítěte uplatňujete?“ Celkem 3 rodiče (25 %) vychovávají své děti autoritativně, 1 rodič (8 %) liberálně a 8 rodičů (67 %) demokraticky.

4.3 Přehled zameškaných hodin na ZŠ

Tabulka 3 Absence žáků za školní rok 2008/2009 (ZŠ Oskara Nedbala)

Absence 2008/2009	Celá škola (h)	Průměrně na 1 žáka (h)	Průměrně na 1 třídu (h)
1. pololetí	31 695	37, 32	932
2. pololetí	47 261	56,69	1390

Celkový počet žáků na škole 1056.

Tabulka 4 Neomluvené absence žáků za školní rok 2008/2009 (ZŠ Oskara Nedbala)

Neomluvené absence	Celá škola (h)	Průměrně na 1 žáka (h)	Průměrně na 1 třídu (h)
1. pololetí	226	0,28	7
2. pololetí	326	0,4	10

Celkový počet žáků na škole 1056.

5. DISKUSE

Cílem výzkumné části bakalářské práce bylo zjistit, jaký výchovný styl rodičů je nejvíce ohrožující pro děti z hlediska absence žáka 2. stupně základní školy. Z výsledků výzkumu bylo pak důležité potvrdit či vyvrátit stanovenou hypotézu.

Výzkumný soubor pro bakalářskou práci tvořili žáci 7. a 9. třídy, 2. stupně vybrané základní školy v Českých Budějovicích a rodiče žáků 7. a 9. třídy, 2. stupně vybrané základní školy v Českých Budějovicích.

K výzkumu byla využita metoda sběru dat pomocí dotazníku. Metoda dotazování umožňuje získat velký výzkumný vzorek za velmi krátké časové období. Dotazník pro respondenty byl zcela anonymní a byl sestaven z uzavřených a otevřených otázek.

V diskusi jde především o snahu se zamyslet nad výsledky výzkumu, které jsou následně porovnány s teoretickými poznatky, výzkumným šetřením a vlastním názorem.

Výzkum byl proveden na základní škole Oskara Nedbala v Českých Budějovicích. Začátkem září roku 2009 byly rozdány dotazníky celkem 42 žákům 2. stupně ZŠ. V sedmé třídě bylo rozdáno celkem 23 dotazníků. V deváté třídě bylo celkem 19 respondentů. Na rodičovském sdružení 7. a 9. třídy bylo celkem rozdáno 20 dotazníků. V 9. třídě bylo získáno 8 dotazníků. V sedmé třídě bylo vybráno celkem 12 dotazníků. Návratnost dotazníků byla 100 %. Všechny dotazníky byly mnou osobně vybrány.

Úvodní část otázek pro respondenty se týkala identifikace respondentů. Otázky byly zaměřeny na pohlaví (graf 1), věk respondentů (graf 2) a bydliště (graf 3). Z žáků 9. třídy bylo 10 chlapců (53 %) a 9 dívek (47 %). Co se týče 7. třídy tam bylo celkem 18 (78 %) chlapců a 5 (22 %) dívek. V 7. třídě bylo 100 % respondentů ve věku 12-13 let, v 9. třídě 100 % ve věku 14-15 let. Respondentů, jimiž byli rodiče žáků 7. třídy bylo 33 % ve věku 30-35 let, 8 % ve věku 35-40 let, 59 % ve věku 40 a více. Rodiče žáků 9. třídy byly ve věku 30-35 let (13%), 35-40 let (49 %), 40 a více let (38 %). Na otázku týkající se bydliště odpovídali žáci z obou tříd a 37 (88 %) respondentů zvolilo možnost město, zbývajících 5 (12 %) vesnice. Z rodičů 17 (85 %) odpovědělo město a 3 (15 %) vesnice.

Přejdeme nejprve k druhému okruhu otázek, které byly určeny pro žáky 7. a 9. třídy. Otázky byly zaměřeny na rodinné zázemí respondentů, z čehož 13 (68 %) respondentů z 9. třídy bylo z úplné rodiny a 6 (32 %) z neúplné rodiny. V 7. třídě bylo 16 (70 %) respondentů z úplné rodiny a z neúplné celkem 7 (30 %). Otázka v jaké rodině děti vyrůstají, byla zodpovězena rodiči z obou tříd jeden rodič (5 %) uvedl, že děti vyrůstají v neúplné rodině a odpověď v úplné rodině zvolilo 19 rodičů (95%). Z toho lze usoudit, že převážná většina dětí je z úplné rodiny.

Významnou otázkou bylo zjištění zálib žáků a dotaz určený pro rodiče týkající se zálib dětí. U žáků 9. třídy bylo zjištěno, že pouze 1 žák (5%) má zájem o školu, 2 (11 %) kulturní akce, 6 (32 %) sport, 7 (36 %) partu, 2 (11 %) PC, 1 (5 %) mimoškolní kroužky. Naopak u žáků 7. třídy nemá nikdo zájem o školu, kulturní akce či mimoškolní kroužky (0%), 14 (61 %) zaškrtnulo možnost sportovní aktivity, 3 (13 %) parta, 6 (26 %) PC. Z odpovědí respondentů je na první pohled poznat, že pár žáků 9. třídy spíše nemá žádné záliby a více se věnuje partě oproti žákům nižšího ročníku. Mezi záliby žáků 7. třídy patří nejčastěji sport a PC. U žáků v nižším ročníku si můžeme již všimnout, že pár žáků už má svou partu. U otázky týkající se zálib žáků se také potvrzuje hypotéza č. 1 „Žáci 2. stupně mají zkušenosti se záškoláctvím“ a hypotéza č. 2 „Jednou z příčin záškoláctví je začlenění se do nevhodného kolektivu.“ Zmíněné hypotézy se potvrzují, protože většinou žáci, kteří mívají svou partu, chodí za školu častěji než žáci, kteří partu nemají a jdou za školu sami. Tato skutečnost se potvrzuje i v dalších otázkách týkající se záškoláctví. Tuto problematiku se budu snažit u této otázky ještě více rozebrat. Otázky související se zálibami dětí byly pokládány i rodičům. Celkem 4 rodiče (49 %) tvrdí, že jejich dítě se nejvíce věnuje sportovním aktivitám, 1 rodič (13 %) si vybral možnost, že jeho dítě je spíše samotář a 3 rodiče (38 %) uvádí, že jejich dítě má svou partu. Oproti tomu byly rozdílné výsledky od rodičů dětí 7. třídy. Dle 11 rodičů se dítě nejvíce věnuje sportu, 1 rodič (8%) uvádí, že jeho dítě je spíše samotářské a nikdo z rodičů si nemyslí, že by dítě mělo svou partu. Zde se potvrzuje zjištění, že mezi dětmi a rodiči nebývá vzájemná důvěra a děti se obvykle nesvěřují, že mají svou partu a tráví s ní volný čas. Jednání dospívajících je v tomto ohledu běžné z důvodu věku. Dle mého názoru důvod, proč se dítě rodičům nesvěřuje, může v největší míře spočívat

v nevhodném výchovném stylu, který rodiče uplatňují. Následkem nevhodného výchovného stylu bývá i problém záškoláctví. Pokud je dítě dle rodičů samotářské, může to mít vliv na záškoláctví. Dítě může chodit za školu samo z několika důvodů. Mezi některé může patřit šikana ostatních spolužáků nebo i nespokojenost s třídním kolektivem. U ostatních otázek týkajících se této problematiky se to budu snažit dle výsledků blíže vysvětlit.

Následující otázky se týkaly spokojenosti žáků s třídním kolektivem. V 9. třídě odpovědělo 16 žáků (84 %), že je s třídním kolektivem spokojeno a zbývajících 3 žáci (16 %) jsou nespokojeni. U žáků v nižším ročníku 7. třídy je spokojeno 22 (96 %) žáků a 1 žák (4 %) je nespokojen. Dle odpovědí uvedených v dotaznících bylo zjištěno, že 1 žák 7. třídy chodí za školu sám 1 žák je nespokojený tady se naopak potvrzuje skutečnost, že dítě vede k záškoláctví nespokojenost s třídním kolektivem. Zde se potvrzuje hypotéza č. 2 „Jednou z příčin záškoláctví je začlenění se do nevhodného kolektivu.“ Dítě kvůli nepochopení s ostatními spolužáky může chodit za školu samo nebo se začlenění do nevhodného kolektivu, nachází prostřednictvím něj porozumění s ostatními spolužáky a chodí společně s nimi za školu. V deváté třídě jsou nespokojeni 3 žáci, kteří mohou chodit též důvodu nepochopení si s ostatními spolužáky. Tito tři uvedení žáci v dotaznících odpovídali, že za školu chodí. Rodičům byly též pokládány otázky v oblasti porozumění jejich dítěte s ostatními spolužáky. Z toho 6 rodičů dětí 9. třídy (74 %) uvádí, že jejich dítě problémy se spolužáky nemá, dle 1 rodiče (13 %) má dítě neustálé problémy s ostatními spolužáky a 1 rodiči (13 %) se dítě nesvěruje. U rodičů dětí 7. třídy byly výsledky následující. Celkem 8 rodičů (66 %) tvrdí, že jejich dítě problémy se spolužáky nemá, dle dvou rodičů (17 %) má dítě neustálé problémy se spolužáky a dvěma rodičům (17 %) se dítě nesvěruje. Zde je zajímavá skutečnost, že žáci v nižším ročníku dle rodičů mají více problémů se svými spolužáky než žáci ve vyšším ročníku. Myslím si, že je to počátkem období dospívání a nerovnoměrným nástupem puberty u každého jedince. Převážná většina rodičů si však myslí, že jejich dítě problémy se spolužáky nemá.

Následující okruh otázek byl zaměřen na míru sledovanosti výkladu pedagoga. Na tuto otázku 9 žáků (47 %) odpovědělo, že mají o výklad zájem a 10 (53 %) žáků o

výklad nejeví zájem. V 7. třídě 14 (61 %) žáků výklad zajímá a devíti žákům (39 %) se zdá být výklad nezajímavý. Dle výsledků docházíme k závěru, že v 9. třídě mají žáci menší zájem o výklad pedagoga než v 7. třídě. Podle mého mínění je tento výsledek zcela běžný ve vyšším ročníku mají žáci méně zájem o školu a o výklad pedagoga.

Rodičům žáků 9. třídy byly položeny následující otázky ohledně jejich představy o chování jejich dítěte ve škole. Celkem u sedmi (87 %) rodičů převažuje představa, že jejich dítě je pilné, komunikativní a přátelské, nikdo z rodičů (0 %) si však nevybral možnost, že by jejich dítě bylo neoblíbené a uzavřené a jeden rodič (13 %) tvrdí, že jeho dítě je problémové. Rodiče dětí 7. třídy si zvolili následující možnosti. U osmi (67 %) rodičů se objevuje vize, že jejich dítě je pilné, komunikativní a přátelské. Jeden rodič (8%) uvádí, že jeho dítě je spíše neoblíbené a uzavřené a dle tří rodičů (25 %) je jejich dítě spíše problémové. Zde můžeme upozorovat, že více problémových dětí je dle odpovědí rodičů v nižším ročníku z hlediska přechodu z dětství do pubertálního věku. Rodiče se těžko smiřují se změnou chování svého dítěte.

Následující otázky byly pokládány žákům 7. a 9. třídy ohledně zájmu o školu a pravidelnou školní docházku. Pouze jeden žák 9. třídy (5 %) chodí do školy s nadšením, 14 (74 %) žáků do školy přijde občas podle nálady a do školy nechodí s oblibou 4 žáci (21 %). Výsledky u 7. třídy byly následující. Jen jeden žák (4 %) do školy chodí s nadšením, 20 žáků (87 %) chodí do školy občas podle nálady, 2 žáci (9 %) nechodí do školy s oblibou. Výsledky ukazují na to, že pro žáky škola není prioritou. V rámci srovnání 7. a 9. třídy bylo zjištěno, že žáci 9. třídy mají méně kladný vztah ke školní docházce než žáci 7. třídy. Dle mého vlastního názoru usuzuji, že žáci, kteří mají značnou nechuť ke škole, začnou svou situaci řešit záškoláctvím. Tyto odpovědi žáků významně navazují na odpovědi rodičů na otázku, zda jejich dítě projevuje zájem o školu. Z toho celkem 2 rodiče (25 %) dětí 9. třídy uvedli, že jejich dítě projevuje o školu velký zájem, dle 6 rodičů (75 %) dítě projevuje o školu zájem jen občas a žádný z rodičů (0 %) si nevybral možnost, že by dítě jevílo o školu absolutní nezájem. Dle všech dvanácti rodičů dětí 7. třídy (100 %) projevuje dítě zájem o školu jen občas ostatní možnosti absolutního nezájmu dítěte o školu a značného zájmu nebyly žádným z respondentů zodpovězeny. U rodičů převažuje domněnka, že děti chodí do školy jen

občas to souhlasí s odpověďmi dětí, u nichž tato odpověď byla vybrána také v největší míře. Z výsledků odpovědí u rodičů si lze všimnout, že u rodičů převažuje mylná představa, že žádné z jejich dětí nemůže mít o školu absolutní nezájem. Z výsledků výzkumu u žáků oproti tomu vyšlo, že škola není u žáků až takovou prioritou a je zde pár žáků, kteří nejeví značný zájem o školu.

Žákům byly následně pokládány i otázky týkající se jejich vztahu s pedagogem. Z 9. třídy mají dva žáci (11 %) velmi dobré vztahy s pedagogy, 3 žáci (16 %) mají spíše problémový vztah s vyučujícími, dle 11 žáků (57 %) je jejich vztah s pedagogem neutrální a zbývajících 3 žáci (16 %) s pedagogy ne vychází dobře a mezi nimi převažuje negativní vztah. V sedmé třídě mají celkem 3 žáci (13 %) velmi dobré vztahy s vyučujícími další 3 žáci rovněž (13 %) odpověděli spíše problémový vztah, možnost neutrálního vztahu si vybralo 17 žáků (74 %) a nikdo z žáků (0 %) nemá v této třídě s pedagogem negativní vztah. Přejdeme nyní k tomu, jak odpovídali rodiče žáků 9. třídy, zda se jim dítě svěřuje s problémy, které má se svým vyučujícím. Dle dvou rodičů (25 %) vychází jejich dítě s pedagogy bez problémů. Celkem 6 rodičů (75 %) uvedlo, že dítě problémy s pedagogem má. A na zbývajících otázku, že si na dítě pedagog zasedá, neodpověděl nikdo z rodičů (0 %). Shodná otázka byla rovněž položena rodičům dětí 7. třídy. Jeden jediný rodič (8 %) uvedl, že jeho dítě s vyučujícím vychází bez problémů, dle 11 rodičů (92 %) dítě s pedagogem problémy má a nikdo z rodičů (0 %) si nevybral možnost, že by si na dítě učitel zasedal. Pokud se zastavíme u výsledků v oblasti tématu týkající se otázky vztahu žáka s pedagogem v 9. třídě se více objevuje negativní vztah vůči pedagogovi a v 7. třídě u žádného žáka. Je to v tom případě dáno věkem a žáci ve vyšším ročníku mají jiné zájmy. V 9. třídě se více objevuje i nerespektování autority pedagoga, z tohoto důvodu dle mého vlastního uvážení může být vztah mezi žákem a vyučujícím negativní. Dle mého úsudku, má na chování dítěte vliv také převážně rodina. Z výsledků odpovědí rodičů následně vidíme převažující odpověď rodičů, že jejich dítě má problémy s pedagogem. Na nežádoucí chování ze strany žáků může mít v tomto případě podíl nevhodný výchovný styl nebo pedagog volí špatný přístup k žákům. Graham a Bowling ve výsledcích vlastního výzkumu uvádí, že byl vliv rodiny převážně významným faktorem ovlivňujícím záškoláctví. Rodiče nemají představu

o tom, s kým nebo kde jejich děti jsou, a tím pádem vzniká mezi nimi vzájemné nedorozumění **(11)**.

Otázka týkající se dohledu rodičů nad řádnou přípravou do školy byla zodpovězena nejdříve žáky. Celkem 12 žáků (63 %) 9. třídy je samostatných a rodiče na ně nemusí dohlížet. Dále 6 žáků (32 %) je přesvědčeno o tom, že by na ně rodiče neměli dohlížet. Jeden žák (5 %) uvedl, že jeho rodiče jsou zaneprázdnění. V 7. třídě 12 žáků (53 %) je samostatných a jejich rodiče na ně nemusí dohlížet, 7 (30 %) z nich si myslí, že by na ně rodiče nemuseli dohlížet a 4 (17 %) tvrdí, že rodiče jsou zaneprázdnění. Odpovědi rodičů, vztahující se k otázce, zda své dítě vedou k tomu, aby se učilo, byly následující. V 9. třídě dle čtyř rodičů (49 %) je dítě samostatné a nemusí na něj dohlížet. Pouze jeden rodič (13 %) uvedl, že na své dítě nedohlíží a zbývajících tři rodiče (38 %) nemají na dítě dostatek času. Celkem 4 rodiče v sedmé třídě (33 %) uvádí, že jejich dítě je samostatné. Nikdo z rodičů netvrdí, že by na dítě nedohlížel (0 %). Zbýlých 8 rodičů (67 %) nevěnuje dítěti dostatečnou pozornost. Výsledky dotazníků vybrané v 9. třídě potvrzují, že žáci chodí za školu z toho důvodu, že jejich rodiče jsou zaneprázdnění a následně mají děti špatný vztah vůči pedagogům, kteří také mohou volit k žákům špatný přístup. Obecně bylo zjištěno, že žáci si nepřejí dohled svých rodičů a následkem toho je, že tíhnou k partě, nechodí do školy pravidelně a nesvěřují se svým rodičům. V tomto případě rodiče využívají spíše liberální styl a nechají svému dítěti volnost. Myslím si, že z tohoto důvodu nejvíce dítě chodí za školu.

Významná otázka v oblasti vzájemného vztahu mezi rodičem a dítětem byla určena pro zjištění ohrožujícího výchovného stylu. Na základě výzkumu bylo zjištěno, že 12 žáků 9. třídy (63 %) má s rodiči kladný vztah, 3 žáci (16 %) proměnlivý vztah, 3 (16 %) se konfliktu s rodiči vyhýbá a neustálé konflikty s rodiči má jeden žák (5 %). Ze sedmé třídy má kladný vztah s rodiči 13 žáků (57 %), proměnlivý vztah 9 žáků (39 %), konfliktu s rodiči se vyhýbá jeden žák (4 %) a neustálé konflikty nemá s rodiči žádný z žáků (0 %). Celkově z obou tříd převažuje kladný vztah s rodiči u 25 žáků (59 %), proměnlivý u 12 (29 %), ignorace vůči rodičům 4 (10 %) a neustálé konflikty jeden žák (2 %). Otázka byla položena i rodičům. Celkem 7 (87 %) rodičů odpovědělo, že má s dětmi kladný vztah. Nikdo z rodičů neuvedl, že má s dětmi neutrální vztah

(0 %). Jeden rodič (13 %) tvrdí, že má s dítětem negativní vztah. S dětmi 7. třídy má kladný vztah 11 rodičů (92 %), možnost neutrální vztah si nikdo nevybral, a negativní vztah s dítětem má pouze jeden rodič (8 %). Ve vyšších ročnících v rámci výsledků lze zpozorovat více negativní vztahy s rodiči, ignoraci vůči rodičům a proměnlivé vztahy. Z toho vyplývá, u těchto dětí budou rodiče využívat spíše liberální styl. Zde se potvrzuje hypotéza č. 3 „Jednou z příčin záškoláctví je nevhodný výchovný styl v rodině.“ Bylo zjištěno, že i děti, u kterých rodiče využívají autoritativní styl nevychází dobře se svými rodiči a nesvěřují se jim.

Velmi důležitá zde byla i otázka týkající se pravidelné školní docházky. V 9. třídě 4 žáci (21 %) stále chodí do školy, z vážných důvodů nepříjde 15 žáků (79 %) a nikdo neodpověděl, že by do školy vůbec nechodil (0 %). Z hlediska školní docházky u žáků 7. třídy stále chodí do školy 4 žáci (17 %), z vážných důvodů nepříjde 19 žáků (83 %) a nikdo z žáků (0 %) nezvolil možnost, že by do školy nechodil vůbec. Z výsledků je zřejmé, že nejvíce žáků z vážných důvodů nepříjde do školy a málo z nich chodí pravidelně do školy, že u nich převažují značné absence.

Rodičům byla ohledně zhoršení prospěchu jejich dítěte položena otázka. Nikdo z rodičů žáků 9. třídy (0%) se nedomnívá, že by se dítěti prospěch zhoršil z rodinných důvodů nebo kvůli problémům se spolužáky. Celkem 2 rodiče (29 %) si myslí, že na zhoršení prospěchu má vliv nesprávný vztah mezi učitelem a žákem. Zbývajících 5 rodičů (71 %) tvrdí, že prospěch se zhorší kvůli nechuti do učení. Z toho jeden z rodičů přešel na další otázku, protože se jeho dítěti prospěch výrazně nezhoršil. U dětí 7. třídy 2 rodiče (22 %) odpověděli, že zhoršení prospěchu zapříčiňují rodinné důvody. Jeden rodič (11 %) si myslí, že je to špatným vztahem mezi pedagogem a žákem. Nikdo z rodičů se nedomnívá, že by problémy se spolužáky mohly vést k zhoršení prospěchu a dle 6 rodičů (67 %) je to nechutí do učení. Z odpovědí rodičů vyplývá, že si většina z nich myslí, že je prospěch zhoršen z důvodu nechuti do učení. Přikláním se k této variantě a rovněž to může být nesprávným vztahem mezi pedagogem a žákem. Ale nelze vyloučit možnost, kterou nikdo z rodičů nezodpověděl, a to je problémy se spolužáky. Někteří žáci se již zmínili o tom, že nevychází se svými spolužáky, a tím pádem se mohou stávat oběťmi šikany. Mohou začít mít nechuť ke škole, strach ze

svých spolužáků, a tím se jim může výrazně zhoršit prospěch i z hlediska zameškaných hodin.

Na téma šikana navazuje další otázka, která byla zodpovězena žáky. V 9. třídě má 7 žáků (36 %) zkušenost se šikanou, 6 (32 %) nemá zkušenost, 6 (32 %) o tom slyšelo vyprávět. Ze 7. třídy 4 žáci (17 %) mají již zkušenosti s šikanou, 16 (70 %) nemá zkušenost, 3 (13 %) žáků o tom slyšelo vyprávět. Z výsledků je na první pohled poznat, že větší zkušenost se šikanou má více žáků z vyššího ročníku. S tímto výsledkem se shoduje i má myšlenka. Ve vyšším věku v období dospívání se objevuje ve větší míře nežádoucí chování vůči ostatním spolužákům.

Otázka ohledně záškoláctví byla zodpovězena rodiči dětí 9. třídy, zda se jejich dítě škoře přímo vyhýbá. Celkem 7 rodičů (87 %) si myslí, že jejich dítě chodí do školy pravidelně. Jednomu rodiči (13 %) dítě neříká, že do školy nechodí pravidelně a nikdo z rodičů (0 %) neuvedl, že se jejich dítě přímo škoře vyhýbá nebo se o to nezajímají. Dle 10 rodičů (83 %) dětí 7. třídy dítě chodí do školy pravidelně, dvěma rodičům (17 %) to dítě neříká a nikdo si nevybral zbývající možnosti, že by dítě do školy vůbec nechodilo nebo že by se o tento problém nezajímali. Zde se objevuje, vzhledem k odpovědím, nedůvěra dětí vůči rodičům, může to být i vzhledem k jejich věku a nevhodnému výchovnému stylu, což je dle mého názoru liberální styl, jak i z dotazníků bylo zjištěno. Většina rodičů odpověděla, že jejich dítě chodí do školy pravidelně. Berme však ohled také na to, že myslet si to mohou, ale dítě se může vymluvit na cokoliv, když nemá chuť jít do školy a rodiče mu to potom mohou věřit nebo dítě kryjí tím, že má hodiny včas omluvené, ale přitom je za školou.

Následující otázka pro žáky se týkala dohledu jejich rodičů nad pravidelnou školní docházkou. Celkem 12 žáků (63 %) 9. třídy tvrdí, že jejich rodiče na ně dostatečně dohlíží, aby pravidelně chodili do školy. U 7 žáků (37 %) jsou rodiče zaneprázdnění, tudíž nemají dostatek času, aby se jim mohli věnovat a nikdo z žáků (0 %) netvrdí, že by rodiče jeví absolutní nezám o školní docházku. Ze 7. třídy 22 žáků (96 %) uvádí, že na ně rodiče dohlíží a jen u jednoho žáka (4 %) jsou rodiče zaneprázdnění. Ani z této třídy nikdo neodpověděl, že by rodiče neměli zájem o pravidelnou školní docházku. Rodiče žáků 9. třídy odpověděli následovně. Z 9. třídy

8 rodičů (100 %) a v 7. třídě 12 rodičů (100 %) dostatečně dohlíží na své děti. Ostatní možnosti si nikdo z rodičů (0 %) nevybral, že by školní docházce nevěnovali takovou pozornost nebo o to nejevili zájem. Odpovědi žáků se shodují s odpověďmi rodičů, že žádný z rodičů nejeví absolutní nezájem o školní docházku. Výsledky jsou v tomto smyslu tedy pozitivní. Pokud jsou rodiče zaneprázdnění, může to mít částečně negativní vliv na školní docházku. Dítě má více prostoru na své záliby z hlediska nedostatečného času ze strany rodičů a může se začít škole vyhýbat.

S tím souvisí i následující otázka, která se týká míry záškoláctví u žáků 2. stupně základní školy a názoru rodičů na problém záškoláctví. V 9. třídě bylo z hlediska výzkumu zjištěno, že se zde objevuje záškoláctví ve vyšší míře než v 7. třídě. Z toho 10 žáků (53 %) 9. třídy chodí za školu a 9 žáků (47 %) nechodí za školu. Potvrzuje se hypotéza č. 1 „Žáci 2. Stupně ZŠ mají zkušenosti se záškoláctvím.“ Docházíme tedy k závěru, že v 9. třídě je více žáků, kteří chodí za školu, než těch, kteří za ni nechodí. Myslím si, že ve vyšším ročníku se více objevuje nechuť k učení. Výsledky v 7. třídě byly zcela opačné pouze jen jeden žák (4 %) uvedl, že chodí za školu a ostatních 22 žáků (96 %) tvrdí, že za školu nechodí. V nižším ročníku se záškoláctví tolik neprojevuje. Smith uvádí, že záškoláctví postupně vzrůstá. Jeho zjištění se týkalo celkového počtu 6411 žáků v Hertfordshiru. Při srovnání 7. a 9. třídy, se u 7. třídy přesvědčil, že za školu chodí 3% žáků a u 9. třídy 18 % žáků **(11)**.

Důležité bylo též zjištění výsledků, zda rodiče sledují počet zameškaných hodin a jsou jimi včas omluvené hodiny. Rodiče v celkovém počtu 20 (100 %) odpověděli na obě otázky, že sledují zameškané hodiny a dbají na to, aby byly včas omluvené. Možnosti, že nesledují zameškané hodiny, či omlouvají zameškané hodiny jen občas, nebyly využity. Výsledky jsou v tom případě kladné.

Otázka vztahující se k problematice záškoláctví byla zodpovězena žáky a bylo po nich požadováno, aby odpověděli na to, jak často chodí za školu. Z 9. třídy 7 žáků (70 %) si vybralo možnost 1-2x za rok, 2 žáci (20 %) 2x za pololetí, a odpověď jiné byla zodpovězena jedním žákem (10 %). V odpovědi jiné uvedl jeden žák, že byl pouze jednou za školou. Ze 7. třídy pouze jen jeden žák (100 %) odpověděl, že chodí za školu 1-2x za rok. Na tuto otázku odpovídali jen žáci, kteří v předchozí otázce svými

odpověďmi uvedli, že za školu chodí. V 9. třídě jsou tedy alespoň dva žáci, kteří chodí za školu častěji, a to 2x za pololetí, ostatní jen 1-2x za rok. Obecně je zde zjištěna vyšší míra záškoláctví než u žáků 7. třídy, kde chodí za školu pouze jeden žák 1-2x za rok.

Co může být příčinou záškoláctví, k tomu vedla další otázka pro žáky. Potvrdila se skutečnost, že nejčastější příčinou záškoláctví je u žáků 9. třídy jiný program s partou. Tento výsledek potvrzuje hypotézu č. 2 „Jednou z příčin záškoláctví je začlenění se do nevhodného kolektivu.“ Žáci si v období dospívání nerozumějí se svými rodiči, následně tíhnou k partě, tím se objevuje i nechuť ke škole, jiné zájmy a dochází ke zhoršení prospěchu a většímu počtu zameškaných hodin. V 7. třídě pouze jeden žák chodí za školu a jako příčinu uvedl lékaře a následný návrat do školy. Otázka byla položena i rodičům. Dle 3 rodičů 9. třídy (37 %) je příčinou záškoláctví lékař a následný návrat do školy. Další tři rodiče (37 %) si myslí, že příčinou záškoláctví je test, jeden rodič (13 %) parta, možnost jiné si vybral jeden rodič a odpověděl, že jde o přístup pedagoga k žákovi. Myslí si, že je špatně nastaven systém školství. Dva rodiče žáků 7. třídy (17 %) uvádějí, že podle nich příčinou záškoláctví je lékař a následný návrat do školy. Dle 5 rodičů (42 %) je příčinou test, jednoho rodiče (8 %) zkoušení, jednoho rodiče (8 %) parta. Nikdo z rodičů (0 %) si nemyslí, že by příčinou mohlo být zapomenutí domácího úkolu. Odpověď jiné vyplnili tři rodiče (25 %). Jeden z nich uvádí, že záškoláctví zapříčiňují rodinné neshody, dle jiného šikana a zbývající rodič odpověděl nevím. Smith ve svých výsledcích uvádí, že žáci především udávají jako důvod záškoláctví náročnost výuky, šikana, nechuť do učení a strach ze svých spolužáků **(11)**.

Následující otázka byla položena žákům, zda chodí za školu sami nebo s někým. Tři žáci 9. třídy (30 %) chodí za školu sami, 4 žáci (40 %) s kamarádem, 3 žáci (30 %) s partou. V 7. třídě chodí za školu pouze jeden žák, který uvedl, že chodí za školu sám. Z výsledků výzkumu obecně vyplývá, že v případě návštěvy lékaře se do školy děti již nevrací, z obavy reakce rodičů raději volí jako výmluvu strach před testem, ačkoli jejich záměrem je být s partou.

Poslední otázka pro rodiče se týkala výchovného stylu, který rodiče nejvíce praktikují. Z toho celkem dva rodiče (25 %) uplatňují autoritativní výchovný styl, 2

rodiče (25 %) liberální, 4 rodiče (50 %) demokratický. Celkem 3 rodiče (25 %) žáků 7. třídy praktikují autoritativní výchovný styl, jeden rodič (8 %) liberální, 8 rodičů (67 %) demokratický. Celkové výsledky vypovídají o tom, že nejvíce rodičů uplatňuje demokratický styl. U rodičů, kteří vyplňovali dotazník a uvedli liberální styl, byl vzhledem s porovnáním dotazníků dětí určen jako nejvíce ohrožující z hlediska absence dítěte základní školy. Rodiče uplatňující liberální výchovný styl ve svých dotaznících dále odpovídali, že se svým dítětem přicházejí častěji do konfliktu. Jejich dítě nemá zájmy a je nejraději s partou.

6. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký výchovný styl rodičů je nejvíce ohrožující pro děti z hlediska absence žáka 2. stupně základní školy. Domnívám se, že uvedený cíl byl splněn.

V teoretické části jsem se zaměřila především na výchovné styly, které mohou mít vliv na záškoláctví, dále čím se vyznačuje samotné záškoláctví a problémy s ním související. Významnou kapitolou je zde také problematika kázně a udržení kázně ze strany pedagoga. Především se tato část týká toho, jak problémy nežádoucího chování žáků řešit. V praktické části byla použita metoda kvantitativního výzkumu, formou dotazníkového šetření. Výzkumný soubor pro dotazník tvořili žáci 2. stupně vybrané základní školy Českých Budějovic, především žáci 7. a 9. třídy ZŠ. Druhý základní soubor tvořili rodiče dětí 2. stupně základní školy, 7. a 9. třídy v Českých Budějovicích. Výběrový soubor tvořila základní škola Oskara Nedbala v Českých Budějovicích. Spolupráce se základní školou v Českých Budějovicích byla bezproblémová. Dotazníky byly vybrány od všech respondentů.

Z mého vlastního výzkumu vyplývá, že u žáků 9. třídy se více objevuje záškoláctví než u žáků 7. třídy základní školy. Ze stanoveného cíle bylo zjištěno, že nejvíce ohrožující výchovným stylem majícím vliv na absenci žáka je liberální styl. Volná výchova umožňuje dítěti větší prostor k vlastním zálibám. Dítě není zvyklé na žádná stanovená pravidla, příkazy, může si dělat vše po svém. Z tohoto důvodu se u něj více objevuje nechť ke škole a nežádoucí chování vůči pedagogovi a rodičům. Žáky 9. třídy méně zajímá výklad pedagoga a nemívají žádné zájmy a jsou raději s partou. Žáky 7. třídy více zajímá výklad a mezi jejich záliby nejčastěji patří počítače nebo sportovní aktivity. Z výsledků výzkumu je patrné, že rodiče nejvíce využívají demokratický styl vzhledem k dnešní době.

V rámci kvantitativního výzkumu a studia odborné literatury jsem stanovila 3 hypotézy. První hypotéza: „žáci 2. stupně ZŠ mají zkušenosti se záškoláctvím“. Druhá hypotéza: „Jednou z příčin záškoláctví je začlenění se do nevhodného kolektivu“. Třetí hypotéza: „jednou z příčin záškoláctví je nevhodný výchovný styl v rodině“. Z výsledků

dotazníků byly potvrzeny všechny tři stanovené hypotézy. Avšak je nutné zmínit v rámci první hypotézy, že žáci 9. třídy mají více zkušenost se záškoláctvím než žáci 7. třídy ZŠ. Druhá hypotéza se rovněž potvrdila, většina žáků chodí za školu s kamarády. Třetí hypotéza byla též potvrzena především skutečností, že záškoláctví se více objevuje u žáků, jejichž rodiče uplatňují liberální výchovný styl. S tím souvisí i skutečnost, že se rodiče více dostávají do konfliktů s dítětem.

Výsledky výzkumu mohou být použity pro potřeby zkvalitnění primárně preventivního dění. Dále může být má bakalářská práce využita jako studijní materiál pro odbornou a laickou veřejnost.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. BENDL, Stanislav. *Kázeňské problémy ve škole*. 1. vydání. Praha: Triton, 2004. 263 s. ISBN 80-7254-453-5.
2. BENDL, Stanislav. *Ukázněná třída*. 1. vydání. Praha: Triton, 2005. 298 s. ISBN 80-7254-624-4.
3. ČÁP, Jan. *Psychologie mnohostranného vývoje člověka*. 1. vydání. Praha: SPN, 1990. 292 s. ISBN 80-04-22967-0.
4. ČÁP, Jan. *Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy*. 1. vydání. Praha: ISV, 1996. 302 s. ISBN 80-85866-15-3.
5. ČEPIČKA, Jan. *Dětská psychiatrie pro speciální pedagogy*. 1. vydání. Praha: SPN, 1981. 144 s. ISBN 17-060-81.
6. GODDETOVÁ, Edith. *Umění jednat s dospívajícími*. 1. vydání. Praha: Portál, 2001. 144 s. ISBN 80-7178-492-3.
7. HADJ MOUSSOVÁ, Zuzana a kol. *Pedagogicko-psychologické poradenství*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova PF, 2005. 207 s. ISBN 80-7290-215-6.
8. KLÍMA, Pavel. *Základy etopedie*. 1. vydání. Praha: SPN, 1978. 122 s. ISBN 17-094-78.
9. KOLÁŘ, Zdeněk – ŠIKULOVÁ, Renata. *Hodnocení žáků*. 1. vydání. Praha: Grada, 2005. 160 s. ISBN 80-247-0885-X.
10. KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 1. vydání. Praha: Portál, 1996. 153 s. ISBN 80-7178-022-7.
11. KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. 152 s. ISBN 80-7178-945-3.
12. MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. 1. vydání. Praha: SPN, 1992. 223 s. ISBN 80-04-25236-2.
13. SHARRY, John. *Řešíme problémy s výchovou dětí a dospívajících*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2006. 143 s. ISBN 80-251-1295-0.

8. KLÍČOVÁ SLOVA

Výchovné styly

Rodina

Škola

Záškoláctví

Pedagog

Žáci

Kázeň

Prevence nekázně

9. PŘÍLOHY

Příloha 1: *Dotazník pro žáky 2. stupně ZŠ*

Příloha 2: *Dotazník pro rodiče žáků 2. stupně ZŠ*

Příloha 1 Dotazník pro žáky 2. stupně základní školy

Dotazník- podklad pro bakalářskou práci

Vážený respondente,

jmenuji se Daniela Siváňová a jsem studentka JU ZSF v ČB. Tento dotazník bude sloužit jako podklad pro výzkum v bakalářské práci s názvem Výchovný styl rodiny a její vliv na absenci dítěte v základní škole. Proto prosím o zodpovědné vyplnění tohoto dotazníku, který je anonymní. Jednu vybranou odpověď prosím označte, případně doplňte. Děkuji za čas věnovaný tomuto dotazníku.

1) Pohlaví:

- ☐ Muž
- ☐ Žena

2) Věk:

- ☐ 12-13 let
- ☐ 14-15 let

3) Bydliště:

- ☐ Město
- ☐ Vesnice

4) Tvé rodinné zázemí je:

- ☐ Úplná rodina
- ☐ Neúplná rodina

5) Jaké jsou tvé záliby?

- ☐ Škola, vzdělávání se
- ☐ Návštěva různých kulturních akcí (kino, divadlo, koncerty)
- ☐ Sportovní aktivity (fotbal, hokej, tenis, basketbal)
- ☐ Nemám záliby, jsem nejradši s partou, vždy se nějaká záliba najde
- ☐ PC - hry, internet (nejraději sedím u PC a chatuji s kamarády, nebo hraji hry)
- ☐ Mimoškolní kroužky (cizí jazyk, keramika, tanec, zpěv, dramatická výchova)

6) Jak jsi spokojen(a) s třídním kolektivem?

- ☐ Jsem s ním spokojen(a), se spolužáky vycházím bez problémů
- ☐ Se spolužáky nevycházím příliš dobře, mám s nimi neustálé problémy a neshody

7) Sleduješ se zájmem výklad učební látky pedagoga?

- ☐ Výklad učební látky mne zajímá, při výkladu dávám pozor
- ☐ Nudím se, vzdávám to a nejradši bych na hodiny nechodil(a)

8) Chodíš do školy s oblibou?

- ☐ Jistě, s velkým nadšením, vždy se tam něco přiučím
- ☐ Jak kdy, podle nálady
- ☐ Ani náhodou, ať už to mám za sebou

9) Jsou tvé vztahy k vyučujícím spíše negativní nebo pozitivní?

- ☐ Se všemi vyučujícími vycházím velmi dobře
- ☐ Jen s některými mívám problémy, zasedají si na mě
- ☐ Jde to, takový neutrální pohled
- ☐ Nesnáším je všechny

10) Vedou tě rodiče k tomu, aby jsi se učil(a)?

- ☐ Nemusí na mě dohlížet, jsem samostatný(á) a školu zvládám velmi dobře i po svém
- ☐ Ať na mě radši nedohlíží, udělám, co uznám za vhodné, je to snad moje věc ne?
- ☐ Rodiče na mě nemají moc času vzhledem k velkému pracovnímu vytížení, jen občas se zeptají jak to jde ve škole

11) Vycházíš se svými rodiči?

- ☐ Se svými rodiči vycházím velmi dobře, bez velkých obtíží
- ☐ Občas s nimi vycházím a občas zase ne, to je různé a taky podle nálady
- ☐ Radši od konfliktu s nimi utíkám a ignoruji je, nebavím se s nimi o ničem
- ☐ Neustále se s nimi hádám

12) Chodíš pravidelně do školy?

- ☐ Stále chodím do školy
- ☐ Chodím, ale z vážných důvodů nepřijdu (nemoc, návštěva lékaře)
- ☐ Nechodím tam skoro vůbec, podle nálady

13) Máš sám zkušenosti se šikanou nebo šikanou tvých spolužáků?

- ☐ Mám
- ☐ Nemám
- ☐ Slyšel(a) jsem o tom vyprávět

14) Dohlízejí na tebe rodiče, aby jsi do školy chodil(a) pravidelně?

- ☐ Rodiče na mě dohlízejí
- ☐ Rodiče jsou zaneprázdnění, nemají na mě čas, ale občas se zeptají co je nového ve škole
- ☐ Rodiče jeví absolutní nezájem o školní docházku

15) Byl(a) jsi někdy za školou?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

Pokud ano přejděte na další otázku.

16) Jak často chodíš za školu?

- ☐ 1x týdně
- ☐ 1x měsíčně
- ☐ 5-10x měsíčně
- ☐ Více jak 10x měsíčně
- ☐ 1-2x za pololetí
- ☐ 1-2x za rok
- ☐ Jiné (doplňte)

17) Z jakého důvodu chodíš za školu?

- ☐ Jdu k lékaři a do školy už se kvůli tomu nevracím
- ☐ Když píšeme písemku
- ☐ Zapomenu domácí úkol
- ☐ Mám být zkoušen
- ☐ Máme jiný program s partou
- ☐ Jiné (doplňte)

18) Chodíš za školu sám nebo s někým?

- ☐ Sám
- ☐ Se svým kamarádem
- ☐ S partou

Příloha 2 Dotazník pro rodiče žáků 2. stupně základní školy

Dotazník- podklad pro bakalářskou práci

Vážený respondente,

jmenuji se Daniela Siváňová a jsem studentka JU ZSF v ČB. Tento dotazník bude sloužit jako podklad pro výzkum v bakalářské práci s názvem Výchovný styl rodiny a její vliv na absenci dítěte v základní škole. Proto prosím o zodpovědné vyplnění tohoto dotazníku, který je anonymní. Jednu vybranou odpověď prosím označte, případně doplňte. Děkuji za čas věnovaný tomuto dotazníku.

1) Pohlaví:

- ☐ Muž
- ☐ Žena

2) Věk:

- ☐ 30-35 let
- ☐ 35-40 let
- ☐ 40 let a více

3) Bydliště:

- ☐ Město
- ☐ Vesnice

4) Vyrůstají Vaše děti v:

- ☐ Úplné rodině
- ☐ Neúplné rodině

5) Víte jak Vaše dítě tráví volný čas?

- ☐ Věnuje se sportu a různým zájmovým činnostem
- ☐ Je spíše samotář
- ☐ Má svoji partu

6) Svěřuje se Vám dítě s problémy, které má se svými spolužáky?

- ☐ Svěřuje, se spolužáky žádné problémy nemá
- ☐ Svěřuje, má neustálé problémy se svými spolužáky
- ☐ Nesvěřuje se nám

7) Jaké je Vaše dítě ve škole?

- ☐ Pilné, komunikativní, přátelské
- ☐ Neoblíbené, drží se zpátky, uzavřené
- ☐ Problémové

8) Jaký zájem projevuje Vaše dítě o školu?

- ☐ Projevuje velký zájem
- ☐ Zájem o školu má jen občas
- ☐ Téměř žádný

9) Svěřuje se Vám dítě s problémy, které má se svým vyučujícím?

- ☐ Problémy s vyučujícím nemá
- ☐ Sem tam nějaké problémy má, ale nakonec se vztahy zase urovnají
- ☐ Neustále si stěžuje na vyučující, kteří si na něj zasedají

10) Vedete své dítě k tomu, aby se pravidelně učilo do školy?

- ☐ Naše dítě je samostatné, nemusíme na něj dohlížet
- ☐ Nedohlížíme na své dítě, ono by mělo samo dělat, co uzná za vhodné, má snad rozum!
- ☐ Na své dítě nemáme příliš mnoho času vzhledem k velkému pracovnímu vytížení, ale někdy se zeptáme jak mu to jde ve škole

11) Jaký je vztah mezi Vámi a vaším dítětem?

- ☐ Kladný, bezproblémový
- ☐ Neutrální
- ☐ Negativní, neustále mezi vámi dochází ke konfliktu

12) V případě, že jste zjistili zhoršení prospěchu u svého dítěte, z jakých důvodů se domníváte, že se dítěti prospěch zhoršil? Pokud k tomu nedošlo, přejděte na další otázku.

- ☐ Z rodinných důvodů
- ☐ Nesprávný vztah učitel-žák
- ☐ Problémy se spolužáky
- ☐ Nechuť do učení, jiné zájmy

13) Myslíte si, že se Vaše dítě škole přímo vyhýbá?

- ☐ Nemyslíme si, že se jí vyhýbá, chodí do školy pravidelně
- ☐ Neříká nám to, ale přesto se o to zajímáme
- ☐ Nezajímáme se o to, ono by mělo samo vědět, že tam má chodit!
- ☐ Vyhýbá se škole, už má napomenutí, zhoršenou známku z chování a podobné věci

14) Navštěvuje Vaše dítě školu pravidelně?

- ☐ Dohlížíme na to, aby naše dítě školu navštěvovalo pravidelně
- ☐ Občas si s dítětem promluvíme, zda bylo ve škole, ale nevěnujeme tomu příliš velkou pozornost
- ☐ Z jakého důvodu bychom se měli o to zajímat? Starostí máme dost!

15) Sledujete pravidelně počet zameškaných hodin Vašeho dítěte ve škole?

- ☐ Ano
- ☐ Ne

16) Dbáte na to, aby dítě zameškané hodiny mělo včas omluvené?

- ☐ Sleduji
- ☐ Občas, když mám čas
- ☐ Nesleduji

17) Co si myslíte o tom, proč děti nejčastěji v dnešní době chodí za školu?

- ☐ Jde k lékaři, už se kvůli tomu nevrací
- ☐ Když píše písemku
- ☐ Zapomene domácí úkol
- ☐ Má být zkoušen
- ☐ Má jiný program s partou
- ☐ Jiné (doplňte)

18) Jaký výchovný styl ve výchově svého dítěte uplatňujete?

- ☐ Autoritativní (příkazy, tresty)
- ☐ Liberální styl (slabé vedení)
- ☐ Demokratický styl (podpora iniciativy)